VIAȚA ILUSTRATĂ

ANUL VII. Nr. 8 OCTOMVRIE 1940

DELTA DUNĂRII: VÂLCOV

Anul VII Kolozsvár-Cluj, Octomvrie 1940 Nr. 8

VIAŢA ILUSTRATĂ

REVISTĂ DE FAMILIE — APARE LUNAR

Trecut în reg special dela Trib. Cluj S. III, Nr. 114/1938.

DELA INIMĂ LA INIMĂ

IUBIŢII MEI FII SUFLETEŞTI,

Şi în clipele grele prin care trecem, gândul meu şi dragostea mea de părinte sufletesc este la Voi. La Voi este şi grija mea întreagă. Din ea izvorăsc cuvintele de mângăere, de povăţuire şi de întărire pe care Vi le trimit şi pe care Vă rog să le ascultaţi şi să se urmaţi cu luare aminte.

Judecata dela Viena a împărţit Ardealul în două. Prin ea aţi fost despărţiţi şi Voi, iubiţii mei fii sufleteşti. Unii aţi rămas în România, iar alţii veţi trăi de-aci nainte în cuprinsul statului ungar. Jertfa acestei împărţiri s'a adus cu bunul gând de a păstra pacea măcar în acest ostrov al pământului, pe care voinţa lui Dumnezeu a rânduit să trăiască împreună, în pace, fiii naţiunii româneşti şi ai celei maghiare.

De aceea, dragii mei, pace şi bună înţelegere să fie între Voi toţi; pace şi încredere în purtarea de grijă a Părintelui ceresc, care ne-a certat de multeori, dar nici odată nu ne-a părăsit.

Demian: Sf. Ion Botezătorul
(Paraclisul Reşedinţei episcopale — Cluj)

Mântuitorul ne îndeamnă să aducem ori ce jertfă pentru aşezarea păcii între oameni. Iată a sosit vremea să dăm dovadă de dragostea noastră pentru învăţătura Mântuitorului şi să ne purtăm – în aceste clipe ca şi 'n toate zilele vieţii noastre – după poruncile Lui.

Vă îndemn deci – iubiţii mei Fii sufleteşti – să lăpădaţi din sufletul Vostru ori ce desnădejde, ori ce ură, ori ce dor de răzbunare. Strângeţi cu bucurie curată ori ce mână, care Vi se întinde în numele păcii. Alungaţi ori ce temere şi ori ce gând rău prin leacul dumnezeesc al rugăciunii şi al muncii stăruitoare. Umpleţi-vă sufletul cu nădejdea în Domnul, căci „toată darea cea bună şi tot darul desăvârşit dela El este".

Fiţi ascultători faţă de stăpânirea legiuită şi mai presus de toate fiţi fiii devotaţi ai Bisericii noastre strămoşeşti. Ea este orânduită să ne fie corabie mântuitoare pe valurile acestei vieţi. Ea e mama noastră ocrotitoare. Urmaţi deci sfaturile celor ce – prin darul Duhului sfânt – sunt puşi să cârmuiască corabia Bisericii şi să fie păstorii turmei cei cuvântătoare.

Preoţi, fraţi împreună slujitori, staţi cu căldură şi jertfă lângă poporul vostru credincios. Fiilor credincioşi, staţi cu ascultare lângă părinţii voştri cei duhovniceşti. Întăriţi-vă unii pe alţii cu iubire frăţească. Rugaţi-vă pentru mine şi eu mă voi ruga pentru Voi cu nezdruncinata nădejde, că bunul Dumnezeu ne va ajuta să ne păstrăm şi 'n noua patrie curăţenia şi frumuseţea sufletului nostru ortodox şi românesc.

„Darul domnului nostru Isus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl şi 'mpărtăşirea Sfântului Duh să fie cu Voi cu toţi".

Dată în reşedinţa noastră episcopească din Cluj, Septemvrie 1940.

Al Vostru, al tuturor, de tot binele voitor

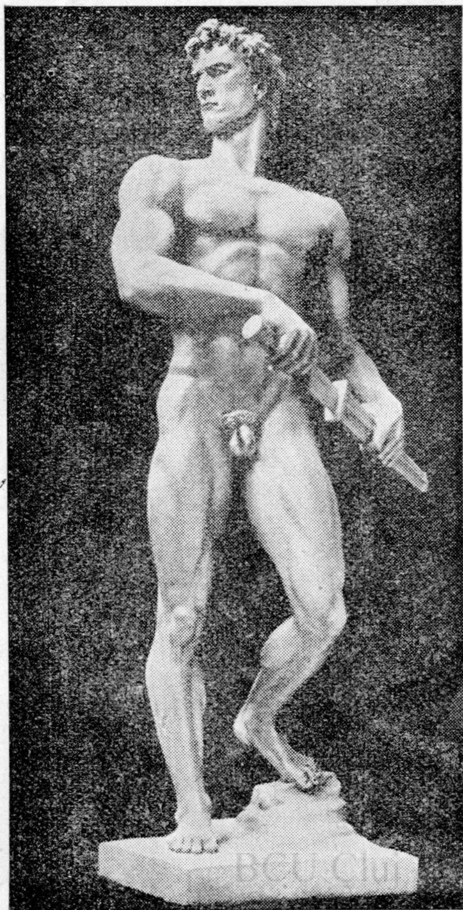
† *NICOLAE, episcop*

EVUL ZGOMOTULUI

de V. SĂMĂRTINEAN

Inchideţi fereastra ermetic, să nu mai auziţi zgomotul infernal de-afară. Vacarmul acesta excesiv, maladia aceasta cumplită apasă asupra veacului nostru ca un blestem adamitic, măcinându-ne nervii fără nici-o cruţare, pulverizându-ne sufletul. In oraşele mari şi tentaculare, mai cu seamă, nu există un singur loc în care să putem scăpa de exploziile acestea asurzitoare de zgomot, de tumultul şi fierberea aceasta care ne epuizează prematur şi ne întunecă în chip oribil fiinţa lăuntrică. Pretutindeni numai zgomot şi trepidaţie. Numai viteză nebună, turmentare, ţipăt şi accese isterice de larmă. E un delir, e o beţie frenetică de vuet şi de zgomot peste tot locul. E o psihoză de vâlvă şi strigăt furibund care contaminează fulgerător şi cele din urmă colţuri de linişte şi singurătate binefăcătoare, care tinde să cucerească totul cu celeritate cosmică. Afară în cetate, e zgomotul fabricilor, al automobilelor, al tramvaelor, al vânzătorilor de ziare şi al negustorilor ambulanţi. Pe străzi şi bulevarde toată lumea vorbeşte tare şi zgomotos, vociferează strident, înjură, flueră romanţe banale şi ţipă de te asurzeşte. Reclamele comerciale se fac cu zgomotul metalic şi rece ca un fiord al megafonului şi prin afişe mari cât roatele de car. Cu mare zgomot şi cu mare vâlvă sunt lansate vedetele de cinematograf – aceşti idoli şi stele ale ecranului sonor, adorate cu o pasiune patologică de tineretul de astăzi fără axă spirituală serioasă – ca să dispară a doua zi în neantul din care au fost ridicate. Chiar glasul presei e zgomotos şi uneori mai deconcertant decât vuetul rotativelor în care se zămisleşte slova. Presa de astăzi e scrisă în ton de frondă şi răfuială şi cu verbul de văpaie care loveşte sadic şi produce panică, zgomot şi alarmă. Discuţiunile se fac cu violenţe verbale şi publicitate, cu zgomotoase etalări. Dar recrudescenţa şi tehnica zgomotului ating paroxismul pe câmpurile de bătălie, în locurile acestea unde se petrece cea mai abominabilă luptă fratricidă dintre oameni şi cari îţi sugerează spontan această implacabilă sentinţă din Sf. Scriptură: „Lumea a fost dată duhului întunerecului". Aici pe câmpurile de războiu unde la intervale foarte scurte de timp se reeditează în forme tot mai sălbatice şi mai barbare drama uciderii blândului Abel de către răzbunătorul său frate Cain, unde exterminarea omului de către om îmbracă aspecte înfiorătoare de Apocalips, zgomotul se ridică până la cer. Şi ce straniu paradox: alături de zgomotul apocaliptic al bombelor şi proectilelor ucigătoare, în tranşee sau în largul câmpurilor unde se consumă fărădelegea uciderii omului de către om, zac într'o pace profundă hecatombele de cadavre omeneşti, peste cari moartea a întins zăbranicul liniştei şi al veşniciei, fără zgomot şi fără cântec funebru. Morţii nu mai fac zgomot. Morţii de pe toate câmpurile de măcel omenesc dorm liniştiţi până în ziua în care îngerul Domnului va suna din trompetă deşteptarea din somnul morţii şi-i va chema la judecata de apoi. Armele cu cari au luptat împotriva semenilor lor pe pământ, vor fi desigur alături de tronul de judecată a lui Dumnezeu şi vor servi drept „corpuri delicte" împotriva lor. Dar atunci unul dintre aceşti martiri ai câmpurilor de luptă se va ridica şi rugând pe Dumnezeu să nu lase să cadă osânda asupra lor, se va disculpa astfel: „Doamne, Tu care ţi-ai păstrat cerurile pe seama Ta, dece ai dat pământul fiilor oamenilor? In loc să facem din acest pământ paradisul pe care l-ai vrut Tu, noi am făcut din el un infern, Doamne. L-am prefăcut în praf şi pulbere. Ne-am ucis unul pe altul pe el şi am făcut un zgomot pe el, un zgomot care s'a ridicat până aici sus, la tronul măririi Tale. Căci n'am fost decât nişte larve netrebnice. Iţi cerem iertare, Doamne!"

Da, morţii de pe toate câmpurile de luptă şi morţii din toate cimitirele din lume, nu mai fac zgomot... Nici codrul nu face zgomot. Revitalizat de seva expansivă a primăverii, codrul freamătă lin, înverzind şi crescând în tăcere. Numai noi oamenii facem zgomot. Noi şi lumea aceasta pe care ne-am făurit-o după chipul şi asemănarea noastră. Nu mai există pace pe pământ. S'au dus vremurile de patriarhală şi ziditoare linişte. Tot mai sumbre aspecte anunţă decadenţa valorilor etice şi morale. Căci ce sunt aceste bolnave manifestări de zgomot şi de fordism vertiginos altceva decât o totală, o iremediabilă năruire a tot ce a fost odată platforma spirituală a sufletului omenesc. Şi tot zgomotul acesta extern, zgomotul din lume, nu învederează oare în chip cum nu se poate mai elocvent zgomotul din lăuntrul nostru? Zgomotul din afară nu-i decât un palid reflex al zgomotului din lăuntrul sufletului nostru. Vâjâitul elicei aeroplanului decolat, bubuitul tunurilor şi al tancurilor de pe câmpurile de măcel, nu sunt decât o slabă icoană a viforului năprasnic din internul nostru. Şi ce preţ mai poate avea faptul că omul se poate ridica în veacul

A. Breker: Gata de luptă

acesta de uluitoare invenţii, deasupra norilor, atunci când sufletul său greu de păcate, rămâne anchilozat în zgomotul şi deşertăciunile pământului şi gustă numai ceeace este ţărână? Fiindcă zgomot excesiv se cheamă nepotolita dorinţă a sufletului omenesc după ceeace distrează şi amuză, goana dementă după plăceri efemere, cursa nebună după divertismente şi variaţii, sportul, dansul, cinematograful şi infinita avalanşă şi claviatură de ieftine destinderi. Zgomot, mai puternic şi mai chinuitor decât ţipătul sălbatec al orchestrei sincopate de jazz. E zgomotul din lăuntrul omului, cu torentul lui de plăceri uşoare şi gratuite... Zgomotul acesta lăuntric îl mână pe om spre zgomotul din afară. Zgomotul acesta lăuntric produce zgomotul din afară.

Dar de unde pasiunea aceasta a omului pentru zgomot? Dece face omul atâta zgomot? Dece caută omul de azi cu atâta ardoare zgomotul? Explicaţia este una singură: frica de sine însuşi şi golul său interior îl mână şi-l cufundă pe om în zgomotul de-afară.

Omul simte necesitatea de evadare, simte o puternică dorinţă de a scăpa de sine însuşi. Fuge de sine însuşi. Frica de noi înşine ne mână afară, ne scoate afară din case, frica de liniştea din noi înşine pe care nu îndrăznim s'o înfruntăm. Frica de întrebările sufletului nostru la cari suntem obligaţi să răspundem categoric, nu evasiv, dacă rămânem singuri. Frica de a privi în faţă adevărul întreg şi nedesfigurat asupra noastră înşine. Frica de problematica insolubilă şi adâncă a vieţii, care ne suge vlaga spirituală ca o lipitoare flămândă. Frica de a sta de vorbă cu noi înşine, de a ne cunoaşte temeinic. Frica de simfonia vieţii noastre lăuntrice. Frica de a privi profilul nostru moral. Laşitatea, cruzimea, necinstea, ignoranţa, lenea, îngâmfarea, rezidurile de răutate cari ne apasă sufletul, toate defilează mustrător prin faţa noastră, atunci când rămânem singuri. Şi noi n'avem suficientă forţă morală pentru a le reprima, pentru a le face inofensive, pentru a le paraliza. Astfel, fugim în lume, ne cufundăm în zgomot. Fugim

Călimăneşti:
Bisericuţa din Ostrov

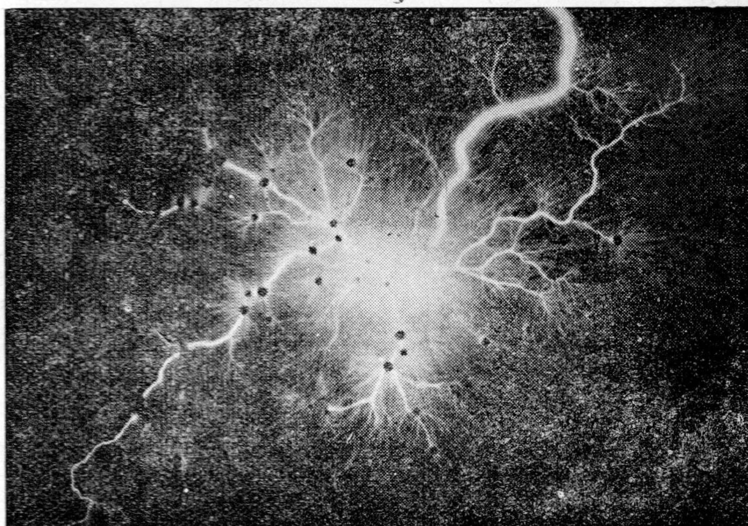
de introspecţiune, de disecări interioare. Fugim de fiinţa noastră lăuntrică ca de o stafie şi ne ascundem, ne refugiem în locul în care societatea e mai zgomotoasă. Fugim în zgomot, să înăbuşim glasul conştiinţei. Marea singurătate interioară, marea tăcere constructivă şi odihnitoare, ne înspăimântă. Clipele de confruntare şi de examen intern, acel castel de ghiaţă cu profunde tăceri, în care elaborările spiritului sunt mai fecunde ca niciodată, ne cutremură şi ne face să fugim în societatea în care, din oameni adevăraţi, ne transformăm în simple fantoşe, în ficţiuni ridicole şi fără consistenţă, fără personalitate. Ne uniformizăm, ne coborâm la nivelul comun şi banal de viaţă. Societatea şi lumea cu zgomotul ei ne confiscă orice individualitate, ne face oameni aproximativi, improvizaţi şi fragmentari. Fugim de chipul nostru, de destinul nostru. Prea multe gânduri grele ne invadează, când rămânem singuri. In fuga de noi înşine ne este scăparea, iar zgomotul şi larma străzii este cloroformul care adoarme şi anihilează orice cuget insinuat. Ne anesteziem în zgomot, până la totală epuizare, până când gândirea devine obtuză şi simţurile fără receptivitate. Astfel am amuţit în noi tot ce a fost indiscret şi incomod, rămânându-ne numai voluptatea de a gusta din plin nimicniciile zgomotului, fără de cari nu mai putem trăi. Liniştea n'o mai putem suferi, n'o mai putem îndura. Suntem ca acele vieţuitoare cari trăind sub presiunea terifiantă a mărilor şi oceanelor, se sfarmă în nenumărate bucăţi şi mor pe loc, de îndată ce sunt scoase afară la suprafaţa apei, în atmosfera şi libertatea aerului. Noi, întocmai ca aceste vieţuitoare marine, ne sfărâmăm şi ne nimicim, de îndată ce ieşim din zgomot şi ne ridicăm într'o regiune de pace şi de odihnă. Suntem sclavii zgomotului, ne plictisim fără zgomot, trăim în cultul zgomotului. Cu zgomotul acesta neurastenizant, cu larma aceasta care tâmpeşte, cu vuetul acesta care cretinizează, vrem să umplem noi golul din noi, vidul din sufletul nostru, lipsa de conţinut lăuntric. Cu zgomotul acesta vrem să ne justificăm fuga de noi înşine. Zgomot, zgomot, zgomot... Zgomot în afară de noi şi zgomot în internul nostru...

Inchideţi fereastra ermetic, să nu mai auziţi zgomotul infernal de-afară. Iar pentru potolirea zgomotului din sufletul vostru luaţi Biblia de pe noptieră şi deschideţi la sfântul evanghelist Ioan. Citiţi, într'o profundă reculegere, această reconfortantă binecuvântare a Mântuitorului: „Pace vă las vouă, pacea mea o dau vouă, nu cum dă lumea vă dau eu". Pentru a nu ni se putea reproşa că în toate încercările noastre de a pune în lumină unica concepţie de viaţă care cinsteşte demnitatea omului, ne grefăm afirmaţiunile numai pe texte scripturistice, credem că suntem datori cu o lămurire şi cu o justificare. Nu invocăm în studiile noastre citate biblice dintr'un exces de zel de predanie religioasă sau moralizatoare, fiindcă scopul nostru nu este acela de a face teologie în accepţia înaltă a cuvântului, nici acela de a impune lumii obligativitatea normelor de morală creştină, punând accentul pe forţa lor coercitivă în domeniul conştiinţei. Dar socotim că pentru cimentarea afirmaţiunilor pe cari le facem nu putem aduce argumente mai concludente şi mai irefutabile decât acelea pe cari ni le oferă Biblia, această Carte a Cărţilor care spintecă veacurile cu adevărurile ei biruitoare, singurele adevăruri cari n'au putut fi invalidate şi desminţite de nimeni, a căror autoritate n'a putut fi ştirbită de nimeni. Nu dintr'o obligaţie profesională de propovăduire a învăţăturii creştine, nu dintr'un spirit sectar sau dintr'o pronunţată tendinţă de exclusivitate ne erijăm în vestitor al frumuseţii doctrinei creştine şi facem apel la Biblie — această operă neperitoare a revelaţiei divine — omiţând cu totul sau frizând numai în treacăt sau marginal operile elaborate de mintea omenească, ori de câte ori avem nevoe de o indestructibilă piatră de încercare pentru fundamentarea şi trainica consolidare a unor susţineri pe cari le facem, fiindcă n'am putea legitima lucrul acesta cu un testomoniu de specialitate în materie de exegeză biblică nici cu dispreţ şi aversiune pentru strădaniile oamenilor întru descoperirea adevărului suprem. Facem apel la luminile Sfintei Scripturi ca oricare om care s'a convins că această operă a revelaţiei divine este unica depozitară a adevărurilor supreme şi eterne, adevăruri a căror peremptorie eficienţă în deslegarea destinului omenesc şi a lumii, nu poate fi pusă la îndoială decât sau din ignoranţă sau din rea credinţă. Sunt multe drumurile cari duc la adevărurile relative, la adevărurile omeneşti. Şi fiecare din aceste drumuri are interesante şi ispititoare arabescuri. Dar unul singur e drumul care duce la adevărul suprem şi mersul lui este ineluctabil: învăţătura lui Dumnezeu. Arşiţa sufletelor noastre n'o putem potoli decât la izvoarele curate şi înviorătoare ale acestei învăţături divine. In calea vieţii noastre pământeşti nu găsim popasuri mai ziditoare şi mai odihnitoare de suflet, nu găsim ostroave mai senine şi mai pline de lumina cea neînserată a cerului decât învăţăturile cuprinse în Sf. Scriptură. Răsadul idealurilor neperitoare îl găsim în această magnifică operă dumnezeiască. In ea găsim îndemnuri calde şi că-

Cioban din Bihor

lăuzire fără greş către o viaţă mai bună şi către fericirea după care veşnic însetează sufletele noastre. In ea aflăm alinare pentru toate durerile, pentru toate asperităţile şi pentru toate sentinţele dure ale vieţii. In cuvântul Mântuitorului nostru Isus Hristos aflăm întărire când norii desnădejdilor ne întunecă zarea cerului. Orizonturile sufletului nostru îşi primesc lumina lor din izvorul nesecat, „din izvorul de apă săltătoare întru viaţă veşnică" al Cuvântului dumnezeiesc. Izvor răcoritor, cu pajişti însorite, cu apă vie şi nestricătoare. Toate acele probleme chinuitoare cari alcătuesc marea şi întunecata simfonie a vieţii noastre, pot să primească deplină deslegare abia în clipa când ne-am aplecat ochii sufletului nostru pe paginile sfintei Evangheliii, ca să descifrăm de acolo adevărurile pe cari trebue să ne clădim viaţa noastră pământească. Pentru a fi însă consecvenţi cu cele afirmate mai sus, accentuăm din nou că nu facem apel la Biblie în studiile noastre decât în măsura în care adevărurile cuprinse în ea ne-ar putea ajuta să ne clădim o viaţă pământească mai bună, decât în măsura în care conformarea la aceste adevăruri ar putea să facă din pământul nostru un preludiu, oricât de vag, al paradisului ceresc. Aceasta pentru motivul că nu dorim să intrăm în controversă cu cei cari neavând nici-o nevoe metafizică şi nepurtând în sufletele lor numele Domnului, nu s'ar putea lăsa ispitiţi să fie duşi pe tărâmul nevralgic al problemelor soteriologice, şi mai ales a celor eshatologice, al învăţăturii creştine, tărâm ce cuprinde fără îndoială enigme impenetrabile cari nu pot fi deslegate decât print'o mare credinţă, mistere isolubile de cari se sfarmă neputincioase puterile raţiunii. Luând din învăţătura creştină numai ceeace este susceptibil de a fi secularizat, ca să spunem aşa, numai ceea ce se conciliază în mod evident cu natura lumii şi cu viaţa omenească de pe pământ, numai ceeace poate fi coborît fără greutate din bolta conceptelor abstracte şi tradus în realitate concretă, evităm discuţiunile inutile cu detractorii caracterului transcedental al învăţăturii divine şi nu suntem nevoiţi să-i silim să-şi revizuiască judecăţile şi convingerile lor religioase. Iar faptul că aceştia ar contesta paternitatea învăţăturii divine în ansamblul ei, n'ar mai prezinta nici-o importanţă. Fiindcă este suficient dacă i-am convins să recunoască şi să admită că indiferent de unde purcede această învăţătură, ea conţine în sine imaginea latentă a unui om spiritual pe care nici-un sistem de filozofie nu l-a putut preconiza, tiparul potenţial al unei vieţi spirituale pe care nici-o minte omenească nu l-a putut contura atât de strălucitor şi de magnific, puterea miraculoasă de a schimba radical faţa pământului. Astfel, fără să închidem accesul sufletelor credincioase spre inima cerului şi fără a stinge neistovita sete de a se anina de viziunea unei lumi ce va să vie a celor ce privesc lucrurile sub „specie aeternitatis", deşi ne condamnăm prin concesiunile pe cari le facem celor necredincioşi să rămânem pe pământul acesta al tuturor vremelniciilor şi imperfecţiunilor, noi am reuşit să facem

Descărcarea unui curent electric de 45.000 Volţi

chiar din aceşti necredincioşi instrumente docile de înfăptuire a unei lumi mai bune şi mai drepte, promotorii unei vieţi spirituale cu reflexe dumnezeieşti în ea şi să-i convingem, în cele din urmă, că toate lucrurile îşi au temeiul ultim în Dumnezeu. Căci nu numai cei ce se călăuzesc în viaţa lor de comandamentele învăţăturii divine, ci chiar acei cari repudiază această învăţătură divină, vor trebui să admită, cu toată atitudinea lor ostilă faţă de Dumnezeu, că nu poţi găsi nicăiri în altă parte soluţii mai ideale, nu simple surogate, pentru ridicarea unei rânduieli mai bune în lumea aceasta pământească, decât acelea pe cari ni le îmbie Sf. Scriptură. Iată ce ne-a determinat ca şi de data asta să recurgem la învăţătura divină, extrăgând din ea argumentele necesare pentru fundamentarea temei care face obiectul rândurilor de faţă.

Pentru potolirea zgomotului din sufletul vostru, luaţi, deci, împreună cu mine, Biblia de pe noptieră – presupunem că fiecare om posedă această supremă comoară spirituală – şi deschizându-o la sf. evanghelist Ioan, citiţi, într'o profundă reculegere, această tonică binecuvântare a Mântuitorului: „Pace vă las vouă, pacea mea o dau vouă, nu cum dă lumea vă dau eu". Prin urmare, pace, nu zgomot. Căci zgomotul inseamnă risipă, inseamnă cheltuială zadarnică de forţe. Zgomotul plăcerilor inferioare inseamnă risipă inutilă pentru suflet ca şi zgomotul din afară. Plăcerile superioare şi netrecătoare le găseşte sufletul omului în sine însuşi, în liniştea adâncă din internul său, nu în zgomotul din afară. Dovada cea mai puternică a forţei spirituale e liniştea, acalmia olimpică. Nu tribulaţia continuă. Nu anarhia şi agitaţia internă. Echilibrul sufletesc şi seninătatea. Tăcerea constructivă şi singurătatea plină de fecunde meditaţii. Nu zgomotul şi pulverizarea zadarnică. Pacea dumnezeiască, nu pacea lumească. Liniştea adâncă, regăsirea noastră în Dumnezeu, e izvorul gândurilor noastre celor mai bune, sentimentelor noastre celor mai nobile. Liniştea aceia pe care o poţi găsi şi în mijlocul celui mai teribil vacarm, atunci când ai ştiut s'o găseşti în tine însuţi mai întâi, şi o poţi pierde în cele mai liniştite locuri, fără ca lipsa zgomotului să ţi-o poată reda, atunci când n'o cauţi iarăşi în tine mai întâi. Linişte şi singurătate! Cele mai gigantice forţe în univers sunt liniştite. Soarele ridică zilnic milioane de tone de apă din bazinul imens al oceanelor, – şi totuşi, ce liniştit e şi cum străluceşte pe bolta cerului de frumos! Puterea de gravitaţiune, această uriaşe forţă a naturii, ce liniştită e! Pământul se învârteşte în tăcere, cu toate continentele sale, cu toate neamurile cari îl populează. Planetele se mişcă în tăcere, şi întreg firmamentul acela splendid pe care îl admirăm în nopţile de vară, ce liniştit se mişcă! Cea mai puternică fiinţă este Dumnezeu, şi totuşi ce liniştit e! La ziua judecăţii de apoi, Mielul, cel mai blând şi mai placid dintre toate vieţuitoarele, îşi va arăta mânia sa prăvălitoare. Cel mai puternic dintre oameni este omul care s'a regăsit pe sine, în linişte şi singurătate. Căci liniştea şi singurătatea ne restitue nouă înşine. Explorarea interioară, făcută în clipele când rămânem singuri, ne reface fondul spiritual şi prestigiul de făpturi înzestrate de Dumnezeu cu rosturi mai înalte decât a celorlalte făpturi zidite de El.

„Pace vă las vouă". Ecoul binecuvântării divine, după aproape două mii de ani, stărue încă în lume. Cu aceeaşi intensitate ca în clipa în care Mântuitorul a rostit binecuvântarea când învăţa pe pământ. El ne aminteşte de pacea lăuntrică, de pacea sufletului. Numai pacea lăuntrică şi singurătatea zidesc sufletul. Zgomotul îl destramă, îl fărămiţează. Sufletul mare îşi are rădăcinile în el însuşi, nu le caută în larma din afară. Fiindcă sufletul mare, în momente lungi şi fecunde de singurătate şi de linişte, se întreabă ce este adevărul şi se călăuzeşte de el, plutind în orizonturile albe şi pline de lumină ale Dumnezeirii. In orizonturile senine şi lipsite de zgomot ale Infinitului.

Odihna şi regăsirea în Dumnezeu. Pacea sufletească! Pacea inimii! Două cuvinte cari rezumă în chip magnific cea mai înaltă treaptă spirituală la care poate ajunge un om, cel din urmă ideal de desăvârşire spirituală. Când ajungi la pacea sufletească pe care o dă Dumnezeu omului, ai ajuns şi la realizarea păcii sociale, la înfrăţirea tuturor noroadelor din lume. Nu se poate concepe pacea socială, fără pacea sufletească a omului singular. O astfel de pace este o creaţiune artificială şi vulnerabilă, o pace cu temelii fragile şi instabile, e un lucru hibrid şi arbitrar. Pacea socială trebue să fie clădită şi fecundată de pacea sufletească a omului individual. Pacea sufletească implică şi creiază în mod necesar pacea colectivă, socială. Există o legătură organică, o interdepenţă strânsă între una şi alta. Pacea individuală e preludiul, e prefaţa păcii sociale. E o condiţie inexorabilă, e coloana vertebrală a păcii sociale.

„Pacea pe pământ şi bună-învoirea între oameni", predicate de blândul Isus, nu se pot înfăptui fără o prealabilă pace înfăptuită în sufletul omului. Aceasta au înţeles-o şi urmaşii Mântuitorului, apostolii cu inimi incandescente, cari şi-au încălţat „picioarele întru gătirea evangheliei păcii", pornind în lume să împrăştie printre oameni să-

mânța cea bună a credinței creștine. Aceasta trebue s'o înțelegem și noi cei cari râvnim după o pace dreaptă și durabilă în lume. Accentuăm din nou, nu putem avea pace socială durabilă înainte de a avea pace sufletească fiecare din noi. A pretinde să ai pace socială înainte de a avea pace individuală, înseamnă să dai lucrurilor o intervertire neîngăduită. Pacea socială trebue să fie un reflex automat al păcii evanghelice înfăptuită în prestolul sufletului omenesc. Singura tămăduire radicală a răului din lume o găsim în această „evanghelie a păcii", care nu va putea fi izbită niciodată de caducitate, fiindcă a fost dată de Dumnezeu – această evanghelie a păcii care vizează sufletul omului întâi de toate. Schimbați sufletul omului, și ați schimbat și lumea. Pacificați sufletul omului, și ați pacificat și lumea pentru totdeauna! Evanghelia cuprinsă în învățătura creștină, e singura călăuză infailibilă, e singurul îndreptar prin care poate fi dusă omenirea la limanul verde al păcii celei de pe urmă. Fiindcă singur Dumnezeu poate „să liniștească mugetul mărilor și să potolească cu adevărat furia valurilor și răzvrătirile popoarelor". Singur Dumnezeu poate îndepărta din lume flagelul războaielor și liniști învrăjbirea noroadelor. Când inserăm aici adevărul acesta irefutabil, desigur, nu vrem să fim exclusiviști, nu vrem să afișăm o mentalitate sectară, nu vrem să desconsiderăm toate soluțiile de pace purcese dela oameni. Multe din aceste soluții sunt foarte bune, sunt admirabile. Dar oricât de bune ar fi aceste rețete de terapeutică socială elaborate de mintea omului, ele nu sunt decât niște simple paliative cu eflorescență de o clipă, niște expediente inconsistente. Invelișul lor fragil nu rezistă la o confruntare mai energică cu realitatea contingentă. Panaceul universal, soluția radicală, vine numai dela Dumnezeu. Din cer, nu de pe pământ. Pacea lui Dumnezeu e alta decât aceea pe care o pot zidi oamenii. Este o pace eternă, fără umbre. O pace dreaptă și durabilă, care mulțumește pe toți.

„Pace vă las vouă, pacea mea o dau vouă, nu cum dă lumea vă dau eu!" Ce tâlc adânc, ce rezonanță profundă au aceste cuvinte, această reconfortantă binecuvântare a Mântuitorului, pentru cel ce ispitește slova Sfintelor Scripturi! Dar cine poate rezista tentației de a nu deschide măcar odată în viața sa această Carte Sfântă plină de grele și substanțiale roduri spirituale? Căci, fără îndoială, nu este „altă și mai frumoasă și mai folositoare zăbavă" decât aceea de a ispiti slova Sfintelor Scripturi, după cum spune marele nostru cronicar moldovean Miron Costin.

Luați această sfântă carte și citiți în altă parte aceleași persuasive îndemnuri de pace: „Fericiți sunt făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema!" Ecoul Cuvântării Mântuitorului, rostită odinioară de pe muntele Măslinilor, în fața mulțimilor însetate de pace lăuntrică, mai stărue și astăzi în lume cu aceeași intensitate. Dar cine-l mai aude? Faptele de pace ale omului, asupra cărora și îngerii ar presăra tămâie, după cum spune undeva atât de sugestiv Shakespeare, sunt atât de rare astăzi! De ce nu se poate înfăptui o pace durabilă și dreaptă între oameni, pe pământul acesta pe care Dumnezeu l-a dat „fiilor oamenilor" să-l stăpânească? Dece rămâne pacea predicată de blândul Isus, o himeră inaccesibilă? „Când va înflori dreptatea și va fi belșug de pace cât va sta luna pe cer?" „Când vor înflori oamenii prin cetăți cum înflorește iarba țarinilor?" Dece se mai roagă preoții, acești slujitori umili ai Domnului, atât de fierbinte și de stăruitor, în fața altarelor dumnezeiești, în fiecare Duminecă „pentru pacea de sus și pentru pacea a toată lumea?" Nu e zadarnică oare ruga lor?

Nici-un om nu mai caută astăzi pacea de sus, pacea Domnului. De aceea nu poate fi ar-

Cu plutele

monie şi pace între oameni, înfrăţire între popoare.

„Pace vouă!"... A spus Mântuitorul cu puţin înainte de înălţarea Sa la cer, la Tatăl Său, care l-a trimis să aducă pace şi bunăînvoire între oameni... Pacea aceasta n'o mai caută nimeni astăzi?

Doamne, Tu care ţi-ai păstrat cerurile pe seama Ta, dece ai dat pământul fiilor oamenilor? Dece ni l-ai dat nouă, Stăpâne? Tu ai vrut să facem un paradis din pământul acesta, ai cărui vremelnici locuitori suntem. Dar noi am făcut din el un adevărat infern. L-am prefăcut în praf şi pulbere. Ne-am ucis unul pe altul pe el şi am făcut un zgomot atât de mare, încât s'a ridicat până la cer, până la Tine, Doamne. Zgomotul pământului, al deşertăciunilor şi fărădelegilor, l-am ridicat până la Tine, Doamne, în loc să ridicăm sufletele noastre, transfigurate de pacea pe care a predicat-o Fiul Tău... Iţi cerem iertare, Doamne! Nu suntem decât nişte larve netrebnice!

POPAS

de VARVARA CRUCIN

Sub patrafirul roş de vreme,
Părinte, viu să poposesc
Şi sufletul trudit ce geme
De sete să mi-l potolesc.

Ascultă, iureşul porneşte
Ca bulgări asvârliţi din cer,
Şi 'n mii de ţăndări el sdrobeşte
Lăcaşul patimii de ieri.

In fiecare gând din mine
Deşertăciune eu am strâns.
Şi fiecare strop din mine
Işi pică cel din urmă plâns.

Iar tu asculţi mereu, Părinte,
Atât de bun, că-mi pari un sfânt.
Şi 'n umilitele-ţi cuvinte
Eu simt un tainic legământ...

ELEGIE

de CONST. GORAN

Aici, pe unde altădată
Erau doar flori cu zâmbet viu —
Este tăcere 'nfricoşată
Şi luna galbenă mi-arată
Grădina veche — un pustiu.

Imi caut pomii: unde-s oare
Ce trăsnete i-au secerat?
Visez, iar crengile în floare
Mireasmă dulce şi răcoare
Printre cărări ce s'au surpat.

Un nuc bătrân mă înfioară
In crengi uscate, văd un semn,
Copilul blond — odinioară —
Il înălţa şi mă doboară
Că-l chem înlăcrimat mereu.

TRISTEŢE

de CONST. GORAN

Eu în curând... eu în curând
Eu voi pleca,
Aud cuvântul sfânt tunând,
Eu în curând... eu în curând
In valea morţilor voi sta.

Aşa va fi... aşa va fi...
Infricoşat,
Un ceas de flacări va veni,
Aşa va fi... aşa va fi...
Talanţii toţi i-am îngropat.

Sunt gol, nevrednic şi sunt mort,
Sunt un pustiu,
Şi trupul ca pe-un hoit îl port,
Sunt gol, nevrednic şi sunt mort,
Vreau să trăesc... vreau viu să fiu.

Giorgione: Laura

CEL DINTÂI UMANIST ROMÂN

Nicolae Olahus din Sibiu (1493-1568)

de Prof. I. LUPAŞ

Nicolae Olahus

I.

Dacă istoria literaturii române nu a trecut şi poate trece cu vederea letopiseţele slavone dela Bistriţa şi dela Putna, nici sfaturile evlaviosului Neagoe Basarab către fiul său Teodosie, scrise în aceeaş limbă, nici opera cronicarilor Macarie, Eftimie şi Azarie, cari au sârguit să eternizeze isprăvile domnilor Moldovei în letopiseţele lor, împodobite adeseori cu incondeieri de cuvinte împrumutate din conograful bizantinului Manasse, — nu s'ar cuveni să dea cu totul uitării nici pe aceia dintre fiii talentaţi ai neamului nostru cari, aruncaţi de împrejurări sub influinţa directă a puternicului curent umanist de formă latină, au fost în stare să-şi exprime ideile în apreciate opere de proză şi chiar în versuri scrise latineşte.

Istoria literaturii române ar avea în consecinţă nu numai dreptul, dar şi datoria să revendice, ca cel dintâi umanist român, pe vestitul Nicolae Olahus, care în viaţa bisericească şi culturală-politică a Ungariei din veacul XVI a izbutit să îndeplinească un rol din cele mai importante.

Nicolae Olahus, sau Românul, era fiul unui coborîtor din viţa domnească a Drăculeştilor munteni, fiul lui Stoian sau Ştefan, a cărui mamă fusese Marina, sora vestitului erou al creştinătăţii, Ioan Huniade.

Ştefan, fiul Marinei, înspăimântat de vrăşmăşiile nestinse şi de puţina statornicie a lucrurilor politice din Ţara Românească, s'a refugiat în Transilvania, aşezându-se la Sibiu. De aci a trecut apoi la Orăştie (1504) în postul de jude regesc al acestui oraş. Atât Saşii din Orăştie cât şi cei din Sibiu au protestat contra numirii lui Ştefan Românul în acest post, spunând că ar fi fost nesocotite privilegiile autonomiei lor locale. Dupăce din partea regelui li s'a dat însă asigurarea că aceste privilegii vor fi respectate în viitor, s'au împăcat nu numai cu judecia lui Ştefan, ci şi cu aceea de mai târziu a fiului său Matei. Ca unul care se afla în raporturi de apropiată înrudire cu regele Matia Corvinul, ar fi avut Ştefan prilej să se întoarcă la urma strămoşească, în ţara sa de baştină. După cum ne spune fiul său Nicolae, regele Matia mai de multe ori ar fi avut de gând să-l trimită cu oştile în ţară. „Dar — adaogă Nicolae — tata văzând că schimbările lucrurilor, ce se fac acolo pentru domnie sunt foarte primejdioase, a preferit să se căsătorească cu mama mea, Varvara Husar din Transilvania, şi să trăiască aci viaţă retrasă, decât în domnie şi la putere, supus la mii de primejdii, să fie ucis ca şi înaintaşii săi“.[1])

Varvara i-a născut lui Ştefan patru copii: doi feciori (Nicolae şi Matei) şi două fete (Ursula şi Ileana).

Născut în Sibiu la 10 Ianuarie 1493, Nicolae Olahus apare în vârsta de 17 ani ca aprod la curtea regelui ungar Vladislav II Iagelonul. Îmbrăţişând cariera bisericească, ajunse canonic la Strigoniu (1522), apoi la 1524 fu chemat la curtea tânărului rege Ludovic II, ca sfetnic al său şi al reginei Maria, pe care înţelegea s'o servească cu credinţă şi cu devotament, atât în zilele grele ale luptei dela Mohaci, cât şi în tristele învălmăşeli, ce au urmat după înfrângerea oştilor ungureşti în lupta dela 29 August 1526.

Ferdinand Habsburgul, fratele Mariei, înălţat

[1]) Cf. I. Lupaş, *Cronicari şi istorici români din Transilvania*, vol. I, p. 67.

în tronul de rege al Ungariei apusene, ar fi ţinut să-l numească pe Nicolae Olahus secretar al cancelariei regale, dar el rămase lângă tânăra regină văduvă, pribegind împreună cu ea din oraş în oraş până au ajuns la Augsburg, unde tocmai pe atunci (1530) bântuia înverşunatul război spiritual între catolici şi protestanţi.

Din Germania a trecut în Belgia cu regina Maria, căreia îi încredinţase fratele său, împăratul Carol V, cârma Ţărilor de jos. Aci a rămas Nicolae timp de cinci ani: dela 1533–1538.

După încheierea păcii dela Oradea (1538) între Ferdinand Habsburgul şi Ioan Zapolia, Nicolae s'a întors în Ungaria. Văzând însă împrejurările grele de aci, nu a rămas mult timp, ci s'a dus iarăşi în Belgia, în slujba reginei Maria până la 1542, când a cedat în sfârşit stăruinţelor lui Ferdinand, primind postul de secretar şi sfetnic al curţii regale. Cu un an mai târziu fu numit episcop de Zagreb, dar cu condiţia să rămână tot la curte, spre a îndeplini şi funcţia de cancelar. La 1547 Ferdinand l-a numit episcop de Agria, iar la 7 Mai 1553 l-a înaintat la suprema treaptă ierarhică din Ungaria: mitropolit-primat de Strigoniu.

In această demnitate a trebuit să-şi dea seama de situaţia critică a bisericii catolice şi de răspunderea grea ce luase asupră-şi. Incă de mai înainte în calitate de episcop al Agriei, devenise aprig luptător împotriva luteranismului. Astfel ordinul trimis de Ferdinand la 1552 voevodului transilvan Andrei Báthory, impunându-i să apere cu toată stăruinţa – omni studio – religia catolică, iar „secta luterană" s'o stârpească, a fost semnat şi de Nicolae Olahus. Stăruinţele lui pentru înlăturarea numeroaselor scăderi şi neajunsuri, cari prinseseră rădăcini adânci în viaţa bisericii catolice, au fost răsplătite cu îmbelşugare din partea lui Ferdinand, numindu-l la 1554 baron al Imperiului, iar cu patru ani mai târziu, cinstindu-l şi cu înalta demnitate politică de *Regent al Ungariei.* Pe lângă meritele lui Nicolae Olahus în serviciul dinastiei, al ţării şi al bisericii, sunt arătate în decretul lui Ferdinand din 1558, în termini plini de laudă, vredniciile personale ale lui şi ale înaintaşilor săi: „Cu cât mai mult – scrie Ferdinand în pomenitul decret – te distingi tu Nicolae, cu atât suntem noi înşine mai aplicaţi a te îngrămădi cu toate onorurile şi beneficiile. Căci în ce priveşte neamul tău – precum am aflat din împărtăşirea vrednică de crezare a unor sfetnici ai noştri, – tu îţi tragi originea chiar dela cei mai vechi principi ai neamului Valahilor. Eşti născut din tatăl Ştefan Olahus, bărbat vestit, în vremea căruia câţiva inşi din familia ta, anume principii Draculea, Mihnea şi Mircea au fost voevozii Daciei Transalpine, care acum e patria Valahilor. Dacă el n'a ajuns stăpânitor, a fost din pricină că inima lui spăimântată de orice vrăjmăşie ambiţioasă, era doritoare de linişte, de pace şi securitate... a trăit totuş cu demnitate în Transilvania... purtându-şi astfel slujbele, încât se spune că era unic în marea admiraţiune a tuturor şi, trecând la cele eterne, a lăsat o perpetuă părere de rău. La însuşi regele Matia se bucura de atâta încredere statornică, încât adeseori a fost împărtăşit de milostivirea lui deosebită. Prea vrednice de amintit sunt aceste fapte, arătând podoabele originii şi naţiunii tale, pe care tu ca urmaş al virtuţii părinteşti ai fost hotărît din vârsta fragedă a pruncieí nu numai să le păstrezi, ci să le şi sporeşti"...[1])

Prin înfiinţarea Seminarului teologic din Tirnavia (1566), mitropolitul Nicolae Olahus a devenit întemeietorul învăţământului superior din Ungaria catolică, la fel cu eruditul fiu de Domn moldovean Petru Movilă, care în veacul următor prin Academia duhovnicească dela Chiev a reuşit să aştearnă temelia învăţământului superior din Rusia pravoslavnică.

S'a repetat şi în Ungaria din epoca reformei religioase, cazul din veacul al XV-lea, când alt Român înrudit de aproape cu Nicolae Olahus, Matia Corvinul, izbutise în cursul unei domnii de peste trei decenii (2459–1490), să impresoare tronul regesc al acestei ţări cu atâta strălucire, încât unul dintre cercetătorii maghiari – Gavriil Kazinczy – a putut scrie la 1863 că Matia este „cea mai interesantă personalitate a istoriei ungare, unicul ei rege, al cărui nume îl păstează nu numai istoria, ci şi amintirea vie, nemuritoare". Nepotul său de văr, mitropolitul Nicolae Olahus, a decedat la 14 Ianuarie 1568 în Bratislava, de unde au fost transportate mai târziu osemintele lui la Tirnavia şi aşezate spre odihna de veci în biserica Sfântului Nicolae. Lângă peretele din dreapta al acestei biserici catedrale am avut prilej să văd, la 1 Mai 1938, frumosul monument de marmură roşie, al lui N. O. în mărime naturală şi cu această inscripţie latină:

Conditur hoc moriens tumulo Nicolaus Olahus
Qui praesul vivens Strigoniensis erat.

II.

Activitatea literară a lui Nicolae Olahus este de întreit interes: teologic, istoric şi poetic. In

[1]) Vezi *vol. I,* p. 96 nota, unde e reprodus textul original latin; la bibliografia comunicării din 1927 se va mai adaoge: Şt. Bezdechi, *Poeziile lui N. Olahus* în volumul închinat *Fraţilor Al. şi I. Lapedatu,* p. 61–81 şi Idem, *Nic. Olahus.* Editura Ram, Aninoasa-Gorj 1939.

lupta lui pentru restaurarea catolicismului ungar şi pentru înfrângerea sau măcar micşorarea tendinţelor de reformă protestantă, era obligat să nu lase nici un mijloc neîntrebuinţat, convocând adeseri preoţii la sinoade, împărtăşindu-le îndemnuri pentru o viaţă exemplară, tipărindu-le o carte de rugăciuni – Breviarum – şi felurite instrucţiuni, cum să-şi apere credinţa, sfintele taine şi practicile religioase tradiţionale. Intr'o scrisoare adresată la 2 Decemvrie 1554 preoţilor şi fruntaşilor mireni din Sibiu se găsesc frumoase accente de dragoste şi alipire pentru oraşul în care s'a născut şi a crescut, fiind „înzestrat de Dumnezeu cu multe daruri". Nu lipsesc nici îndemnurile repetate cu stăruinţă spre a îndupleca pe Sibienii luterani să se întoarcă la unitatea de credinţă de mai înainte, când toţi trăiau în pace deplină, când înflorea ţara, înflorea întreaga republică, dar şi mai mult înflorea cetatea Sibiului – capitala şi metropola cetăţilor săseşti".

Indemnurile lui strălucitoare n'au mai putut avea rezultatul dorit, deoarece preoţii Saşilor, întruniţi în acelaş an la un sinod electoral în Sibiu, îşi aleseseră superintendent (episcop protestant) în persoana lui Paul Wiener, care decedând în scurtă vreme, fu urmat de Matia Hebler, desăvârşind astfel organizarea bisericii luterane-săseşti, începută înainte cu 12 ani de către preotul braşovean Ioan Honterus.

*

In biblioteca Muzeului Bruckenthal din Sibiu se păstrează un exemplar din cartea lui Nicolae Olahus, tipărită în Tirnavia la 1560, cuprinzând instrucţiunile împărtăşite de el clerului catolic, pe care năzuia să-l pregătească în lupta contra protestanţilor.

In cele 37 capitole ale acestei cărţi sunt cuprinse învăţăturile date şi măsurile încercate de mitropolitul Nicolae pentru a împiedeca răspândirea ereziilor printre credincioşii bisericii sale, lămurind sfinţenia celor şapte taine, puterea şi autoritatea tradiţiei, însemnătatea ceremoniilor bisericeşti, a postului, a rugăciunilor, a invocării sfinţilor, a cinstirii icoanelor ş. a. Despre icoane spune că nu sunt făcute ca să adore creştinii lemnul, aurul sau argintul lor, ci numai ceeace reprezintă ele, fiind menite a servi ca nişte „stimulente" ale credinţii. Iar în legătură cu sărbătorile sfinţilor, scrie: cu cât ereticii se străduesc a sfătui poporul, să nu mai ţină sărbătorile sfinţilor, cu atât mai mult trebue să îi combatem căutând a le ţinea cu cea mai mare evlavie, deoarece sfinţii sunt aceia, cari mijlocesc pe seama creştinilor ajutorul lui Dumnezeu.

Din cuprinsul acestei cărţi de interes teologic-practic, iese la iveală grija neadormită a unui ierarh deplin pătruns de simţul răspunderii pentru sufletele ce i-au fost încredinţate spre păstorire şi spre izbăvire din mrejile propagandei protestante.

*

Ca lucrări de cuprins istoric au isvorit din condeiul lui Nicolae Olahus: 1. o scurtă *cronică* despre câteva evenimente contemporane, 2. o monografie despre Atila, tradusă şi în limba polonă, precum şi 3. o interesantă descriere geografică, istorică şi etnografică a Ungariei *(Hungaria sive de originibus gentis, regionis situ, divisione, habitu atque oportunitatibus)*, publicată de Matia Bell în 1735. In aceasta din urmă vorbeşte cap. XII) despre originea sa munteană şi despre înrudirea cu Huniadeştii, dând şi o succintă descriere a Munteniei, a Transilvaniei şi a Banatului. E semnificativ că pentru Muntenii săi nu are Nicolae nici un cuvânt de laudă, câtă vreme pe Moldoveni îi înfăţişează ca fiind „mai generoşi şi mai bravi decât Muntenii", până şi Domnul Moldovei, care poartă acelaş nume de voevod, nu ar

Boris Caragea: Sfântul Metodiu

fi „expus la atâtea mutări primejdioase ca cei din Muntenia". Despre poporul Transilvaniei scrie cu simpatie, arătând că e „bine închegat la corp, războinic și înzestrat cu cai buni și puternici". Țara Transilvaniei are „pământ roditor, vinuri tari, aur, argint, fier și alte metale; în afară de aceștea e plină de sare, e foarte bogată în vite, fiare, urși, pești în abundență, încât natura nu poate fi învinuită că nu i-a dat toate cele de trebuință pentru hrană"... De asemenea Banatul era „foarte împoporat și îndestulat cu tot felul de mijloace de traiu", având „câmpii foarte întinse".

Merită în deosebi subliniat felul cum stăruia Nicolae Olahus asupra descendenții romane a Moldovenilor și Transilvănenilor, scriind despre cei dintâi: „Limba lor, ca și a altor Valahi, mai de mult era romană, însă în timpul nostru se deosebește foarte mult de aceea, dar multe cuvinte de ale lor pot să le înțeleagă și Latinii".

In capitolul despre Transilvania arată mai întâi, că aceasta e o *țară deosebită de Ungaria,* din care „trei căi duc spre Transilvania, însă grele și lunecoase. Una se chiamă a Meseșului, din partea pe unde curge Someșul; a doua a Crișului, pe unde curge râul Criș; a treia Poarta de fier, pe unde se varsă Mureșul. Din Muntenia intrarea este îngustă și anevoioasă. Din care pricină Turcii, cari de aci năvăleau în Transilvania, adeseori au suferit înfrângeri grele din partea unor oș iri puțin numeroase. Din Transilvania, mai ușor se poate cuceri toată Ungaria, pentrucă drumurile ei cu ușurință se pot astupa cu arbori tăiați".

Arătând că țara Transilvaniei e locuită de patru națiuni diferite: Unguri, Secui, Sași și Români, scrie despre acești din urmă ca despre coloniștii Romanilor – „Romanorum coloniae esse traduntur" – aducând ca dovadă pentru aceasta că „au multe cuvinte comune cu limba latină și foarte multe monete romane se află în acele locuri – ca niște dovezi, fără îndoială, puternice despre vechimea stăpânirii romane aci".

Iată deci accentuată în scrisul Sibianului din veacul al XVI-lea, cu argumente de ordin filologic și arheologic, descendența romană a poporului nostru, – chestiune pe care vor cerca in veacul următor s'o lămurească mai temeinic învățații cronicari moldoveni Grigorie Ureche și în deosebi Miron Costin, pentru ca să revină asupra ei cu vast aparat științific reprezentanții școalei transilvane din veacul al XIX-lea.

Felul de a scrie latinește al lui Nicolae Olahus poartă întru toate pecetea umaniștilor cu vădita tendință de a se apropia cât mai mult de simetria, claritatea și frumusețea scriitorilor clasici din antichitatea romană, cultivând mai mult forma decât fondul.

In ce privește în sfârșit versurile latinești, scrise de Nicolae Olahus, cu toate că nu era lipsit de iscusință condeiul său nici în această materie, mărturisește cu modestie și cu un regret explicabil că, vâna lui poetică fiind *subțirică* (exilis), nici împrejurările turburi ale vremii nu i-au dat răgaz să devină *poet de seamă.*

Intre cele mai izbutite versuri ale lui Olahus pot fi amintite stihurile elegiace, scrise cu prilejul morții iubitului său frate Mihai, fostul primar al Orăștiei. Fie-ne îngăduit a reproduce câteva în traducerea românească a profesorului Ștefan Bezdechi:

„Moartea e tot ceeace poate mai sigur a fi
Nu e nimica statornic în vârstele noastre, și trainic
N'are nimica în el traiul fragil ce ni-i dat
Soartă haină, ce nu poți să fii niciodată 'mblânzită,
Spune: De ce-mi împletești viața cu-atâtea restriști?
Au nu ți-a fost de-ajuns să-mi ucizi părinteștii tovarăși,
Nenorocirea s'aduci ori în ce loc alor mei,
Să bântuești a mea țară cu atât de cumplite primejdii
Și cu dușmanul tău braț să nărueşti ori și ce?
Până și propriu-mi neam tu l-ai întinat prin o moarte
Și din familia mea tu mi-ai luat ce-i mai scump.
Insă de ce de hainii zei să mă rog eu zadarnic
Dacă destinul meu trist nu poate fi ușurat?
. . . .
Deci, fiindcă soartea prin rugă nu poți să o schimbi, ale jalei
Mele rămână ca semn stihurile astea de-acum.
Plângeți-l, dară, tovarăși, și sus ridicați pe întristatul
Prieten, lacrimi pioase vărsând pe rugu-i înalt:
Cu chiparosul cel jalnic ornați-i mormântul de frate 'n
Piatra cea tare săpând vorbele ce vă dictez:
„Eu care zac în această hrubă, *Matei zis Valahul*
Jude pe vremuri am fost și 'n Orăștie primar
Țara de peste Carpați a străbunilor, dintr'o vestită
Viță, viața-mi dădu; fost-am doar oaspe aici.
Când așteptam cu nespusă dragoste să mi se 'ntoarcă
Fratele, moartea-mi curmă traiul în mijlocul lui.
O, trecător, nu îți cadă greu de a-mi spune: Cu bine 'n
Veci să rămâi și al tău somn fie pururea lin!"

Imaginea fratelui decedat revine și în alte versuri, dovedind că pierderea lui, înainte de vreme, a îndurerat adânc sufletul simțitor al umanistului Nicolae, care în cele din urmă se împacă totuși cu gândul că iubitul său frate murind, nu mai avea prilej să fie prihănit de marile păcate ale veacului.

Talentul fecund și multilateral, de care dau neîndoelnice dovezi scrierile lui Nicolae Olahus, îi asigură un loc de cinste în istoria literaturii române din veacul al XVI-lea; iar Sibiului, care se poate mândri cu cinstea de a fi scos de sub teasc cea dintâi tipăritură în limba română, îi sporește faima prin faptul că din umbra zidurilor lui a răsărit cel dintâi scriitor umanist de ne-am romă-

nesc, deopotrivă de iscusit mânuitor al prozei și *versificației* latine clasice. Imprejurarea că el și-a desfășurat activitatea departe de pământul și căminul străbun, nu este un fenomen izolat, ci unul destul de frecuent în trecutul neamului nostru, atât de bogat în personalități istorice cari, neputând să-și găsească în satul natal condițiuni prielnice pentru afirmarea talentului creator — primit din tainele nepătrunse ale unei moșteniri fericite — au odrăslit în țarina vecină contribuind, cu roadele muncii și cu faima numelui lor, la progresul unor neamuri străine. Dacă osămintele lor au fost coborite spre odihna de veci dincolo de sânul matern al gliei strămoșești, cel puțin numele cu bun răsunet al câtorva dintre aceste personalități istorice se cere desgropat din mormântul uitării și perpetuat în amintirea viitoarelor generațiuni românești.

Este și cazul vestitului umanist din veacul al XVI-lea: Nicolae Olahus, pe care istoria literaturii române va găsi, sperăm, suficiente motive să-l cheme acasă.

DIN RELAȚIILE NOASTRE SPIRITUALE CU GERMANIA

Dela Dimitrie Cantemir la Sextil Pușcariu

de Preot FL. MUREȘANU

Academia de Științe din Berlin „*Preussische Akademie für Wissenschaft*" este cea mai veche dintre Academiile germane. Iși are începutul în „*Sozietät der Wissenschaften*" întemeiată de Friedrich I pela anul 1700, după planul marelui filosof Leibniz, care a fost primul președinte al acestui așezământ de știință și cultură ecumenică.

Primii zece ani au fost ani de inițiere întrucât deschiderea solemnă a noului far de lumină neapusă s'a făcut numai în anul 1711.

La 24 Ianuarie 1812 după un veac încheiat de existență glorioasă se reorganizează și se amplifică. Acum iau ființă secțiunile științelor fizice, matematice, filosofice și istorice. Aceste secțiuni sunt grupate în două clase: Clasa științelor fizico-matematice și a științelor filosofice-istorice. Fiecare din aceste clase are câte doi secretari aleși pe viață.

Membrii sunt ordinari, cca 50, extraordinari, onorari și corespondenți. Academia, dela 1811 fără întrerupere, are un organ de publicitate, la început sub titlul „Miscellanea Berolinensia."

Pentru lucrările de valoare Academia acordă premii care se decern în ziua de naștere a primului președinte, Leibniz.

Din strădaniile acestui așezământ și a glorioșilor ei membri ca Schleiermacher, frații Humboldt, frații Grimm, v. Savigny, Ritter, Lachmann și ceilalți egali cu ei în glorie, au fost date la lumină lucrările monumentale: Corpus inscriptionum graecarum, Corpus inscript. latinarum și Monumenta Germaniae historica: „Commentaria in Aristotelem", „Kants gesammelte Schriften" etc. fără a mai stărui asupra operelor mai noi, dar de o egală valoare, care deasemenea au apărut sub auspiciile aceluiași inalt așezământ de știință.

Pentru noi Românii, Academia de științe din

Biblioteca de Stat din Berlin, sediul Academiei

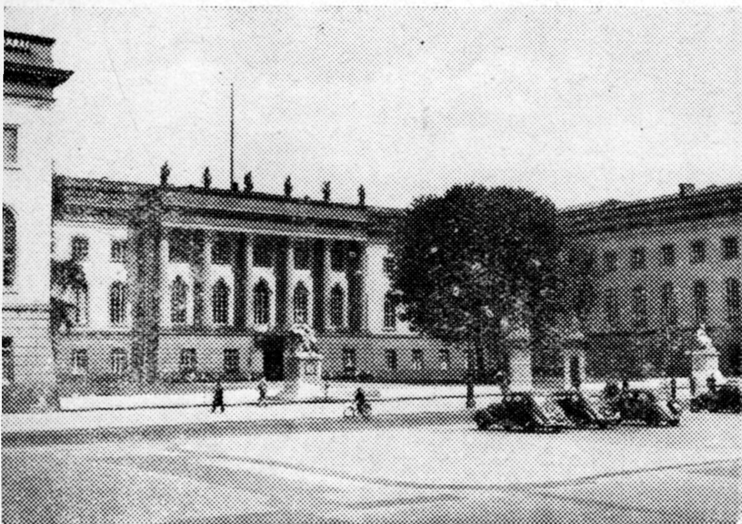
Berlin are însă şi o altă preţuire, deosebit de aceea ce se cuvine oricărui aşezământ care luptă pentru supremaţia spiritualităţii în lume prin arma de lumină a ştiinţei.

Academia din Berlin încă în primii ani ai existenţei sale ne-a onorat cu preţuirea şi consacrarea geniului românesc prin alegerea lui *Dimitrie Cantemir,* fostul Domn al Moldovei, ca membru corespondent. După informaţiile ce le-am putut culege se pare că ar fi primul străin poftit sub cupola nemuritorilor din cetatea *Berolinensia.*

Pentru cântărirea importanţei acestui fapt nu trebue să uităm, că în a doua decadă a veacului al XVIII-lea, când Dimitrie Cantemir a fost ales membru al Academiei din Berlin, dimensiunea spirituală uriaşă a lui Leibniz era de faţă şi de bună seamă alcătuia o unitate de măsură pentru dreptul de a intra în galeria nemuritorilor. Şi totuşi din părţile Moldaviei din sânul unui neam cu trupul sfâşiat în atâtea părţi s'a ridicat gigantic, peste veacuri şi împotriva lor, purtător al geniului rasei şi al neamului românesc, Dimitrie Cantemir care a fost chemat la banchetul spiritual din palatul depe malurile Spree-ului.

Ce însemna aceasta decât că neamul care dăduse încă mai înainte poporului unguresc pe fundatorii Universităţilor maghiare, pe *Matei Corvinul* şi *Nicolae Olahus,* iar poporului rusesc pe organizatorul învăţământului lor sacru, pe *Petru Movilă,* a fost capabil să dea culturii ecumenice un Dimitrie Cantemir, coleg de altitudine spirituală cu geniul leibnizian şi al celorlalţi nemuritori de sub cupola Academiei din Berlin?

Această împrumutată recunoaştere şi preţuire este calea apropierii dintre neamuri, cale căreia nici bombele, nici carele de asalt, nici alte arme nu-i pot nimic strica, fiindcă această cale a spiritualităţii face parte din categoriile vecniciei şi ea nu poate fi zăgăzuită sau minată nici de „porţile iadului" nici de oricare altă tărie asemenea acesteia.

Universitatea din Berlin

Calea aceasta a fost bătătorită de mulţi români. Dintre cele mai alese personalităţi ale culturii şi creaţiei româneşti s'au pregătit şi întregit în universităţile geniului german, sporind apoi antenele de legătură spirituală între sufletul celor două neamuri.

Pe linia de continuitate a înfrăţirii prin cultură, în Octomvrie anul trecut, 1939, Academia de Ştiinţe din Berlin, după aproape două veacuri şi jumătate, a ales iarăşi printre membri săi o personalitate din sinul neamului românesc, pe savantul profesor universitar şi fiu devotat al Bisericii noastre ortodoxe, Domnul *Sextil Puşcariu.*

Prin această alegere istoria prestigiului românesc peste hotare se îmbracă în haină de înoită aureolă pe care nimic din cele vremelnice nu o pot umbri, fiindcă face parte din categoriile eternului.

Dimitrie Cantemir acum două veacuri şi jumătate, iar în aceste zile Domnul profesor *Sextil Puşcariu,* sunt adevăraţii ambasadori ai românismului peste hotare. Asemenea ambasadori nu mai sunt în funcţie de diplomaţiile efemere.

Savantul de dimensiuni universale, Domnul Profesor *Sextil Puşcariu,* a înfăţişat lumii toată taina zămislirii şi a vieţii graiului românesc. Prin muncă de gigant adunată în cele aproape 400 de lucrări publicate, tratând chestiuni din cele mai delicate din toate capitolele gramaticei româneşti şi romanice (fonetică, morfologie, sintaxă şi mai ales lexicologie şi etimologie – fiind cel mai mare etimologist –); chestiuni principiale de linguistică, adunate în volumul omagial Études de linguistique roumaine (1937 pag. 508).

Foarte multe din lucrările sale au apărut în revistele germane de specialitate ca Jahresbericht a lui Weigand, Zeitschrift für rumänische Philologie, Wörter und Sachen, Volkstum und Kultur der Rumänen, Archiv für das Studium der neueren Sprachen und Literatur ş. a. la care trebue să adăugăm Rumänisches etimologisches Wörterbuch, iar din cele în româneşte: Studii Istroromâne 3 vol., Dicţionarul Academiei, la care lucrează de 30 de ani fiind gata până la litera L; monumentala lucrare, Atlasul linguistic şi Limba Română, operă proectată în 4 volume dintre care primul a apărut în vara aceasta, *Dacoromania,* organul de publicitate al Muzeului Limbii Română, până acum 10 vol. (după aprecierile specialiştilor străini

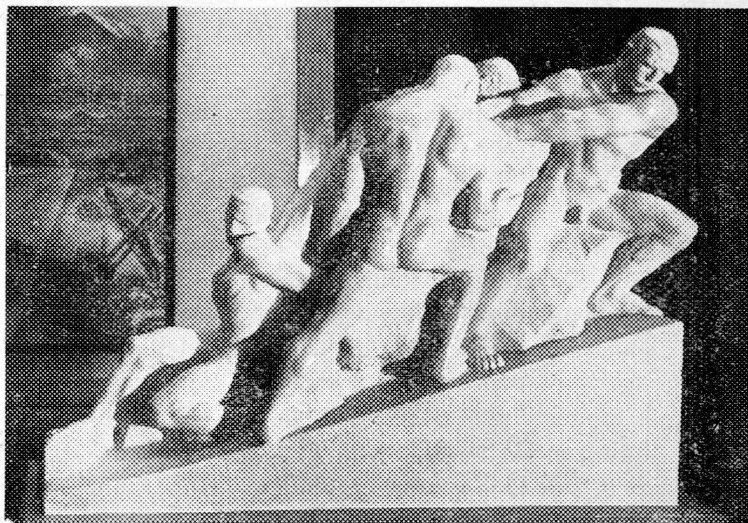
„una dintre publicațiile științifice cele mai serioase") — fără să mai pomenim pe celelalte, transcrieri de vechi cazanii, de veche literatură românească, meritele și prețuirea ostenelilor sale n'au putut fi oprite la hotarele Patriei. Ele au răzbătut departe. Alegerea dela Berlin din Octomvie a anului 1939 este una din consacrările acestea dinafară.

Spiritul lui Dimitrie Cantemir s'a bucurat în ziua aceea, că de acum înainte nu va mai fi singurul român sub cupola nemuririi de pe *Unter den Linden.*

Numele savantului Sextil Pușcariu i se alătură cu spor de cinstire și prețuire din care, așa cum îl știm cu toții, Domnia Sa nu-și face sieși capital de câștig personal, ci dobândă pentru neamul său.

Ca o verificare în plus a celor însemnate aci avem satisfacția de a putea adăuga acestui răboj, faptul că în decursul lunei August a. c. luând ființă *Institutul român la Berlin* conducerea și mai precis, fundarea lui i-a fost încredințată d-lui profesor Sextil Pușcariu. Nu facem nimănuia nedreptate dacă afirmăm că D-sa a fost singurul indicat pentru această înaltă misiune.

Așa cum a făcut din Muzeul Limbii Române, al cărui fundator este, un așezământ de înalt prestigiu pentru știința românească, cercetat și elogiat de învățații străini ca *V. Boendal, E. Gamillscheg,* prof. la Univ. din Berlin, mare prieten al Românilor, M. Malecki, M. Ruffini, C. Tagliavini, M. Valkhoff ș. a. D-sa va face și din Institutul Român dela Berlin un nou avantpost al românismului în Occident care să risipească pentru totdeauna mitul inferiorității noastre răspândit în apus cu atâta dărnicie de către vrășmașii neamului românesc.

I. Thorak: Statuia muncii

Anton Grauel: Mama

CER

de TEODOR CICEU

Imi aduc cu-atâta drag aminte,
Când mama ne vorbea de Dumnezeu în șoapte,
Când mă visam prin cer în fiecare noapte,
Eram așa de mic și de cuminte.

De câte ori m'am cățărat pe dealuri
In brațe de copil să te cuprind;
Din fundul văii vrut-am să te prind
Și mă scânceam când te perdeai în valuri.

Dar într'o bună zi m'am pomenit
Că mi-a căzut în suflet cerul plin
Cu tot ce-i mai frumos și mai divin,
Și viețuesc de-atunci neprihănit.

JERTFĂ

de TEODOR CICEU

Pomii își apleacă fruntea la pământ
Obosiți și grei de roadă mare;
Iar toamna cu răceală și cu vânt
Le scutură povara pe cărare.

Un prun crescut răsleț lânga părău
S'a prăbușit sub roada lui divină:
„Te binecuvintează Dumnezeu"
Șoptitu-i-au toți frații din grădină.

...Mi-am zis urcând încet spre fundătură:
„Tu, omule sărac și rău
Aleargă după 'nvățătură
La prunul de lângă părău."

INCURAJAREA VIEŢII DE FAMILIE

de GRIGORIE T. MARCU

Toată lumea ştie, că situaţia familiei româneşti, mai ales în pătura cultă a societăţii, nu este din cele mai bune. Innoiri importate de aiurea au falsificat în ultima vreme neprihănirea organică a sufletului românesc.

Răul, cu rădăcini adânci şi cu amplă rezonanţă în inimile tuturor bunilor români, l-am văzut de mult la lucru şi l-am denunţat cu toată agerimea pe care ţi-o poate pune în vârful tăios al condeiului lupta împotriva agenţilor de disoluţie morală şi naţională.

Cel mai proaspăt prilej de înfierare a atâtor concepţii de viaţă scălciate, strecurate hoţeşte în livada tradiţiilor noastre autohtone, ni l-a oferit măsura venită de sus, dela cârmuirea românească, care-i supunea pe beneficiarii traiului bohem la un bir problematic.

Am aplaudat această măsură – precum se ştie. In eficacitatea şi trăinicia ei n'am crezut însă nici o clipă. Şi iată de ce!

Birul pe celibatari are îndoitul cusur de-a fi venit prea târziu şi de-a fi fost calculat cu prea multă părtinire faţă de comodităţile de cari beneficiază cei pedepsiţi cu vărsarea lui în visteria Statului. Apoi, legiuitorul însuşi a comis imprudenţa de-ai fi gătit, deodată cu leagănul, şi piatra funerară. Intr'adevăr, proaspăta categorie de contribuabili fiscali a fost consolată cu asigurarea – destul de răspicat şoptită ca s'o auzim şi noi – că e vorba doar de o măsură transitorie, purceasă din greutăţile inerente vremurilor sbuciumate pe cari le străbatem.

Interior ţărănesc

Am priceput numai decât cum stă chestia. Câteva ziare de suprafaţă, cari n'au altceva comun cu viaţa de familie decât relatarea înflorată a dramelor conjugale şi – mai în glumă, mai în serios – a încornorărilor practicate pe o scară întinsă într'o societate care-şi zice „bună", s'au şi ostenit să facă atmosferă protivnică măsurii în chestiune. Generozitatea cu care-şi puneau coloanele la dispoziţia cutăror personalităţi mai mult sau mai puţin veritabile, solicitate „insistent" să-şi spună cuvântul „competent" în această „spinoasă" chestiune, ascundea în toată gravitatea procedeului o lipsă de seriozitate evidentă. Mamele cu casa plină de copii şi cu altul de gât sau în leagăm, au avut astfel prilejul de-a asculta regretele cutărei maestre a daltei, care nu se putea consola la gândul că de acum încolo holteii cu care poţi petrece o seară cum ai fuma o ţigară, vor fi tot mai rari, tot mai puţini. Spre marea pagubă a inspiraţiei dumneaei, fireşte, şi a artei autohtone.

Aşa se cugetă – precum se legiferează.

Nici o vorbă bună despre familie, nici un cuvânt de recunoştinţă faţă de casa din care au ieşit – ca şi când pe toţi desmăţaţii şi pe toate spulberatele nu i-ar fi adus pe lume pântecele binecuvântat al unei mame, ci... barza. Fuga aceasta de datoriile *fireşti* ale vieţii, goana nesăbuită după plăceri interminabile, e cel mai vădit semn de degenerescenţă. Ea a prăbuşit oarecând cel mai formidabil imperiu pe care l-a cunoscut vre-odată lumea şi tot ea a desorganizat şi sugrumat prestigiul planetar al Franţei zilelor noastre. Un ostaş bătrân, rămăşiţă providenţială din cununa biruitorilor trecutului răsboiu, a strigat în urechile lumii întregi vina de căpetenie a primei ţări latine: *„am avut prea puţini copii...!"* Ori cât ar fi de neplăcută la auz sentinţa rostită de Mareşalul Philippe Pétain, ea ne interesează în cel mai înalt grad şi pe noi, aşa cum trăncănelile mardeiaşilor ofensaţi de amestecul stăpânirii în cocina vieţii lor private nu ne pot lăsa indiferenţi decât cu o condiţie: să renunţe la toate drepturile pe cari le oferă Statul cetăţenilor săi.

Bunul simț al poporului nostru, nu admite dezertarea dela datoriile împreunate cu viața familiară decât din două motive: unul *religios,* când te devotezi întru totul Domnului (călugărie), și altul *fiziologic,* când dispui de o sănătate deficitară. Și într'un caz și 'n celălalt, ori cine ai fi, dator ești – o, omule! – nu numai să nu mai umbli în deșertăciuni, dar nici măcar să-ți mai pângărești gândul cu ele.

A fost o vreme – și nu-i prea mult de atunci – când acest catehism al bunului simț era știut pe dinafară și respectat cu sfințenie. Pentrucă el nu era scris pe tablele de piatră ale vreunei legi, ci în inimă. Vătămarea lui era egală cu moartea civilă.

Pe vremea aceea aveam mai mulți călugări buni – tot atâția împărtășitori ai mângăierilor cerești – dar și mai mulți copii. Curțile boerești vuiau de jocurile odraslelor stăpânului și nunțile cântate de poetul Zamfirei se țineau lanț. Nimeni nu se gândea să împiedice procesul firesc al nașterilor, iar flăcăii îmbătrâniți și fetele trecute erau subiect de snoave, ca 'n satele noastre de astăzi.

Năravul acesta barbar l-am deprins târziu – și dela alții. Instrăinarea păturii de sus a societății românești ni l-a adus la noi, odată cu alte franțuzisme catastrofale. Sistemul unui copil – sau cel mult doi – a devenit lege pentru toate casele cari se respectă. Ce-i mai mult decât atât, greșală este. Goana după plăceri – mai mult decât doctrinele materialiste – a răpit atâtor case românești cea mai frumoasă podoabă a lor: copiii.

Indiferența păturii culte față de viața familiară a dus la politica indiferentistă a Statului laic față de celula oricărei societăți, politică concretizată în legiuirile cari limitează ajutorul Statului la primii doi sau trei copii, lăsându-ți să înțelegi că dacă faci mai mulți, n'ai decât să ți-i crești cum te-o povățui Dumnezeu. Consecințele acestei politici le-am văzut în Franța zilelor noastre: după ce a făcut eforturi disperate ca să-și mențină populația, în ultimele decenii, la cifra staționară de patruzeci milioane de capete – naturalizând prin procedeuri expeditive pe atâția vântură-lume certați cu ordinea din țara lor de origine – mândra națiune latină a trebuit să se plece în fața celui de-al III-lea Reich, care și-a făcut o preocupare cardinală din încurajarea pe toate căile a căsătoriei și a nașterii de prunci.

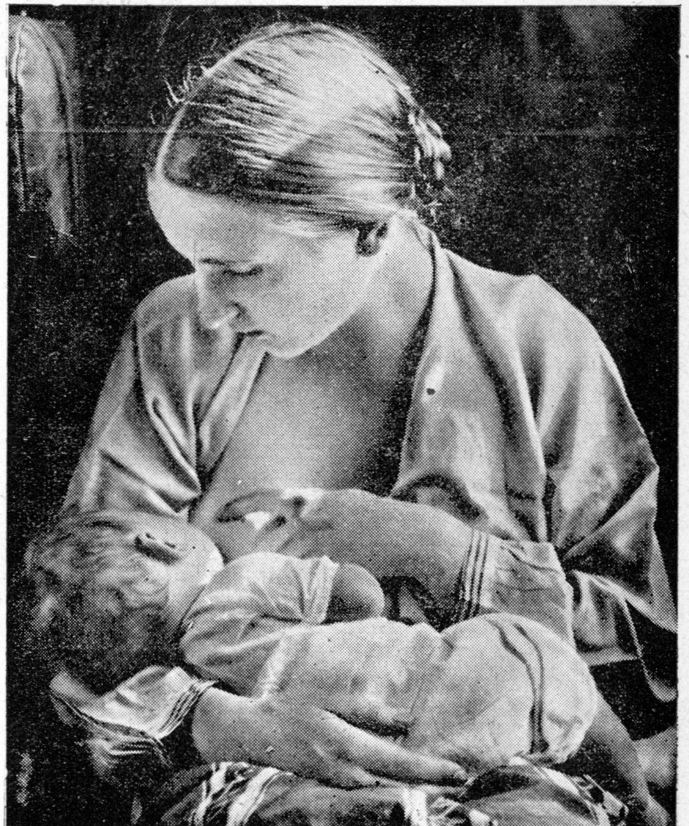
Am dat impozitului pe holtei o semnificație simbolică. Voiam să vedem în el începutul desmetecirii noastre, a unei alte politici familiare: sprijinirea reală și eficace a căsniciilor binecuvântate cu copii mulți și împovărarea cu obligații suplimentare față de visteria Statului a celor ce neavând prunci de hrănit și de înțolit, le pot purta cu mai multă ușurință.

Noul statut al funcționarilor publici a suprimat anomalia de care vorbeam. Statul se obligă, prin noua orânduire, să participe la ușurarea poverilor familiare proporțional cu numărul copiilor. Interdicția de a avea mai mult ca 2–3 copii cu acces la visteria Statului, a fost ridicată.

Nimeni să nu se entusiasmeze de noua măsură. Laolaltă cu birul pe holtei, ea constitue doar *începutul* unei sănătoase politici familiare. Alocația pentru copii va încuraja fără doar și poate nașterile în familiile intelectualilor, va pune capăt stârpiciunii care bântue în casele domnești. Dar cu aceasta, problema natalității nu-i soluționată decât parțial.

Suntem un neam de plugari. Cât de prolific e țăranul nostru, se știe. In cele mai multe regiuni ale țării, copiii se nasc cu duiumul. Și mor. Mor fiidcă nu avem organizată o asistență a copilului la sate. Inmormântăm fără vreme 25–30% din sugaci. Acesta-i adevărul care ne 'nfioară.

Pentru sporirea procentului de nașteri în familiile intelectualilor noștri, s'a găsit soluția: accentuarea ajutorului Statului. Până ce nu se vor găsi mijloacele de curmare grabnică a mortalității

Maternitate

infantile la sate, problema rămâne 80% nesoluționată.

Și încă ceva! In alte țări – numesc Germania și Italia – statul participă cu ajutoare însemnate, în bani și în natură, la încurajarea căsătoriilor.

S'au copiat destule rele dela alții. De ce nu s'ar împrumuta și cele bune? N'ar putea oare vedea cârmuirea sprijinind pe față sfintele intenții ale Bisericii, care a făcut din vecii vecilor, din problema căsătoriei și a nașterii de prunci, o problemă de mântuire sufletească și națională?

Dă-i, Doamne, Românului mintea cea de pe urmă!

EPIGRAME

de N. HURLUP

Unui foarte tânăr „filosof".

Patima-ți se chiamă simplu: vorbărie;
Dar până să devii ceea ce pari,
Este-o zicală 'n Enciclopedie:
„Primum vivere, deinde philosophari"...

Deși numerotată, din lipsă de.. material o revistă a apărut cu pagina ultimă goală... Am înapoiat-o redacției cu următoarea notă:

Din toate paginile ce preced
(Că nu-s numerotate-așa într'o doară).
Pe-aceasta plină de talent o cred,
Și singura din toate, literară...

O AMINTIRE DE DRUM

de E. POMPIL

Căldura zilei de August se cufunda biruitoare până în văgăunile strâmte ale munților. Coastele înalte ale Surducului și Jiul ce se frământa în fundul văii nu puteau potoli arșița. Oameni și animale urcau moleșiți pe șoseaua întinsă...

Scocul de lemn, care torcea un fir de apă rece, izvorît din stâncă, era în acea zi fierbinte un semnal viu, care oprea pe toți trecătorii.

Spre el se îndrepta cu trudă un ciudat echipaj...

Un cărucior strâmt, înciocălat primitiv din scânduri aruncate, se târa scâncind. Margini ridicate nu avea; mai mult un fel de plută măruntă, care se înălța cu abia un lat de palmă de pământ.

Rotilele – patru discuri de lemn – arătau neîndoios o grea istovire. Lungimea drumului și greutatea din cărucior le-a diformat rotocolul și le-a lărgit nesăbuit găurile. In rostogolirea lor se trânteau bete de pe o dungă pe alta și închipuiau pe șosea șireaguri de figuri ca acele, cu care matematicienii notează infinitul.

In cărucior ședea turcește, gata să nu 'ncapă, un bărbat slab, cu cămașa ruptă. Avea ochii aprinși, barba crescută și o paloare arămită de soare. De crucea oiștii apuca un flăcăiandru cu amândouă mânile; greutatea sau oboseala îl făcea să se încovoaie adânc în mers.

La șipot s'au oprit. Flăcăiandrul a băut dela scoc, apoi ciuflicând marginea pălăriei în sus a făcut ulcică și a adăpat pe cel ce nu se putea mișca din cărucior.

Am intrat în vorbă și în scurta odihnă s'a lămurit rostul căruciorului și al celor doi drumeți...

Sânt frați, de fel dintr'un sat ardelean de lângă Jiu, lipiți pământului de săraci. Acum câțiva ani fratele mai mare s'a îmbolnăvit. Răni mari se iveau pe trup și prin ele se scurgea tăria oaselor. Când gândeai că se închide una, alta și mai rea se deschidea în altă parte. Dela o vreme picioarele nu l-au mai ținut și de atunci este olog, hrănit cu chiu cu vai de ceilalți.

Dar iată că într'o zi se răspândește prin sat zvonul despre un cioban din Oltenia, care a văzut pe Dumnezeu și vindecă pe slăbănogi. Puterea zvonului a aprins nădejdea și 'n casa lor. Și au luat marea hotărîre...

Au făcut căruciorul, iar fratele mai mic s'a legat să-l tragă până la locul de izbăvire.

Au pornit într'o zi de primăvară din satul înegrit de fum și au tot mers pe malul râului cunoscut, până la Craiova. De acolo au luat-o spre apus până aproape de Dunăre.

La ciobanul din Maglavit au proposit trei săptămâni în post și 'n rugăciuni. Slavă Domnului de atunci rană nouă nu s'a deschis, iar cele vechi mai că s'au prins toate. Din unele abia se mai vede o slabă roșeață.

Dela Maglavit s'au întors pe acelaș drum. Acum câteva zile s'au împlinit trei luni de când au plecat de acasă și la noapte sau mâine sunt din nou în satul lor.

Fratele mai mic a ținut de crucea oiștii și s'a plecat de greutatea poverii zile, săptămâni și luni de arândul. Drumul i-a obosit și i-a zdrențuit. Dar truda și lipsurile le-au întărit nădejdea și le-au mulțumit sufletul...

Căruciorul cu omul schilod și cu fratele lui îndoit la crucea oiștii a plecat din nou, coborând semnul infinitului în colbul șoselii...

DIN CICLUL: DORA

Cine te-a rupt din povești?

de EMIL ZEGREANU

Cine te-a rupt din poveşti,
Lângă fruntea mea de lut să 'nfloreşti?

Cine te-a prins curcubeu peste anii mei,
Să cobori în fântâna vieţii mele, să bei?

Visurile mele pustiite de toamnă, ca nişte grădini,
Inmuguresc din nou subt cerul tău de lumini.

Pumnii tăi mici în palmele mele se ascund,
Ca două mărgăritare într'o scoică din prund.

Când depe buze cuvintele încet ţi le scuturi,
Sufletul meu se joacă cu ele, ca şi cu nişte fluturi.

De-acum, nu mai urc singur pe drumuri de sânge.
Are şi inima mea lângă cine râde şi lângă cine plânge.

Grigorescu: Mica bretonă

VITRINA CĂRȚII

CRONICA LITERARĂ

Sextil Puşcariu: LIMBA ROMÂNĂ. Volumul I. Privire generală. Bucureşi, Fundaţia pentru literatură şi altă „Regele Carol II", 1940. Pag. XIV+457, Lei 300.

Departe de mine gândul de a îndrăzni să fac o dare de seamă asupra acestei lucrări. Onoarea aceasta este rezervată specialiştilor linguişti.

Totuşi ne putem îngădui să o încrestăm pe acest răboj bibliografic pentru cititorii Vieţii Ilustrate, fiindcă apariţia unei lucrări de valoarea acesteia se cuvine să fie luată la cunoştinţă de fiecare român intelectual, mai ales că nu se adresează exclusiv specialiştilor, ci oricărui om de cultură. „Şi unii şi alţii vor găsi în cartea de faţă pagini instructive". (pag. 9.)

Interesul pentru limbă, acest divin instrument dat omului de Dumnezeu spre a se împărtăşi semenilor, există în mod firesc în fiecare cititor, numai că trebue trezit. Prin bogăţia cazurilor interesante, pe lângă care trecem zilnic fără să le observăm, cartea pe care o prezentăm aci este o revelaţie. Documentarea vastă a fiecărei afirmaţii, căldura convingerii, cultul sacru pentru limba strămoşească, limpezimea expunerii, care nu-ţi împăinjeneşte ochii, ci te antrenează, te convertesc în „observator al limbii tale".

Lucrarea, după însaşi mărturia autorului, nu este un manual sau o operă de linguistică generală „ci un tratat despre limba română" (pag. 9), care va apare în 4 volume.

Acest prim volum, de privire generală, tratează în partea întâi: *Limbă şi expresie,* iar în partea a doua: *Limbă şi Naţiune* cu subdiviziunile: I. *Sângele,* II. *Pământul,* III. Vecinii, IV. Trecutul, V. Elementul social şi VI. Influenţele culturale. Simpla înşirare a acestor titluri şi este suficientă ca să ne indice interesul obştesc faţă de această lucrare pe care eu aş îndrăzni să o botez: Liturghierul limbii române.

După cum Liturghierul ne arată rânduiala cultului creştin structuralizat în sublimul Liturghiei creştine, împlinitoarea tainei mântuirii noastre cea în veci, Volumul I din tratatul despre limba română ne arată rânduiala sau „metoda", cu ajutorul căreia putem pătrunde în taina limbii române, taină izbăvitoare de neam şi conservatoare a „poporului nostru în regiunile cele mai puternic şi mai îndelung lovite de năvala popoarelor barbare" (pag. 419).

Ioan G. Coman: TERTULIAN SOLIA LUI CHRISTOS. Sugestii pentru o metodică a misiunii creştine moderne. Bucureşti, Impr. „Independenţa" 1939, pag. 28.

Iată cuprinsul acestei broşuri: I. Un vulcan de credință, II. O comoară de ştință, III. Miles Christi şi IV. „Ardens Vir" prin care se recomandă atenției fiecărui preot.

„Creştinismul modern are enorm de lucru. Obligațiile sale sunt nenumărate şi copleşitoare, mai ales în aceste momente de febră acută a nefericitului nostru continent. Misionarii creştini nu s'au suit totdeauna pe şantiere, iar când au făcut-o, vizita lor a fost mai mult protocolară. Rareori flamura creştină fâlfăe deasupra uzinelor spiritului modern. Marile creații ale evului nostru, deşi câte odată inopinate de idei sau viziuni creştine, nu respiră şi nu țintesc idealuri creştine. Unele sunt chiar agresiv anticreştine. Cauza de căpetenie a acestei stări de lucruri se află în caracterul deficitar al misionarismului creştin modern privitor aderenții europeni ai lui Christos". (pag. 3).

La începutul erei creştine Evanghelia Mântuitorului întâlnea oameni şi stări asemănătoare celor de azi. Broşura aceasta a d-lui Ioan G. Coman, care ne schițează portretul misionar al lui Tertullian, ce stă cu cinste alături de nemuritorul misionar al Neamurilor, Pavel, ni se recomandă prin actualitatea ei acută.

Pr. Ioan G. Coman: SUBLIMUL PREOȚIEI CREŞTINE. Bucureşti, Tip. Cărților bisericeşti, 1940. Pag. 23.

D-l Prof. Ioan G. Coman, prin lucrările sale de până acum s'a impus ca unul dintre cei mai bine pregătiți în cunoaşterea problemelor de Istoria religiilor, orfismului şi a transiției dela cultura păgână la cea creştină. L'idée de la Némésis chez Eschyle (Paris 1931), Essai sur le „De Errore Profanarum Religionum" de Firmicus Mateinus (Buc. 1934) Essai sur les rapports de l'Orphisme et du Christianisme d'après Vittorio Macchiovo (Buc. 1934), Le rapport des idées egyptiennes et orphiques sur le sort de l'âme dans l' au delà (Buc. 1934), Titanul Prometheu – încercare asupra concepției Elenilor despre originile civilizației în lumina istoriei lui Prometheu. 2 vol. (Buc. 1935), L'art de Callimaque et de Catulle dans le poème „La Boucle de Berinice" (Buc. 1936), Geniul sfântului Grigorie din Nazians (Buc. 1934, Cauzele generale ale politicii anticreştine a împăratului Iulian după mărturii patristice (Buc. 1938, Tristețea poeziei lirice a Sf. Grigorie de Nazians (Buc. 1938), Sf. Grigorie de Nazians despre împăratul Iulian vol. I. (Buc. 1938), Tertullian, solia lui Christos (Buc. 1938) şi Orphée, Civilisateur de l'humanité.

Sunt pagini de cea mai înaltă erudiție şi în acelaş timp străbătute dela un capăt la altul de verbul său incandescent. In fraza lor impecabilă şi înaripată simți odată cu delectarea sufletului şi pasiunea muncii pentru adevăr, bine şi frumos împreună îngemânate.

Am rara bucurie de a sublinia şi aci intrarea D-sale în ierarhia creştină ca Preot, lucru pe care se pare l-a săvârşit după multă zăbovire asupra tratatului despre Preoție al Sf. Ioan Gură de Aur. Dovadă ne sunt notele pe marginea acestui tratat adunate sub titlul de mai sus prin care acum *Părintele Ioan G. Coman,* ne reaminteşte tuturor fraților întru Domnul lucruri pe care ar trebui să le memorăm, rostindu-le în fiecare zi că: *„Preotul este organul divinității pe pământ, ambasadorul hotărîrilor divine şi realizatorul parțial al operei supranaturalului în lume"* (pag. 3); *„Preoția este o onoare excepțională şi înfricoşătoare"* (pag. 7) de aceea *„se impune ca recrutarea clerului să se facă cu o rară scrupulozitate"* (pag. 8). Vai de cel care cu nevrednicie „îmbracă vestmântul mântuirii" şi de două ori vai celui care investeşte pe un nevrednic.

„Preotul va tinde să ajungă aproape un supra om" (pag. 12).

„Preotul trebue să fie de o înțelepciune şi simțire excepțională. Nu înțelepciunea omului timorat sau izolat de lume, ci aceea a conducătorului activ şi a tatălui răspunzător de tot ce se întâmplă sub autoritatea sa." (pag. 12).

„Preotul trebue să posede o solidă şi înaltă cultură. Poate nimeni, în lume, n'are o nevoie mai reală de cultură profundă şi multilaterală ca slujitorul altarului. Conducătorul de suflete se află, necontenit, în fața a nenumărate şi infinit de variate probleme de gândire, de simțire şi de atitudine ale turmei sale spirituale." (pag. 12).

„Preotul creştin trebue să aibă, mai ales, o bogată şi variată formațiune intelectuală, el trebue să fie o comoară de filosofie şi ştință". (pag. 16).

Părintele Coman, înşirue mai departe toată *„panoplia sacerdotală"* de care are trebuință preotul creştin în lupta lui pentru cucerirea lumii pe seama lui Isus.

Metoda tactică? „Blândețea creştină este arma cea mai puternică şi medicamentul clasic al bisericii Mântuitorului în lume" (pag. 20).

Şi inchee: *„înfricoşător de frumoasă şi covârşitoare este preoția!"* (pag. 22).

Facă Domnul, ca prin cuvântul, de aci înainte, al Părintelui şi fratelui Ioan G. Coman, plin de entusiasm şi flacără sacră, şi noi cei rămaşi

„căldicei“ să ne ridicăm iarăşi la „arderea de tot“ al sublimului preoției creştine. Pârga preoției sale ne binevesteşte.

Preot FL. MUREŞANU

CARTEA INTUNERICULUI de *Gabriel Bălănescu.*

Când am văzut titlul cărții ce-mi îmbia d-l Bălănescu, am bănuit că „face caz“ de titlu, precum oarecând era gata să facă „războiu“ N. D. Cocea pentru titlul unei cărți cu... cheie, pentru anumiți cititori care se vor gâdilați înainte de a ceti.

N'am crezut să fie o apologie a „întunericului“. Ci numai, ca să zic aşa, un giumbuşluc literar, o nadă în „undiță“, pentru cititori.

Am citit deci paginile, cu prietenie de „slovă“, cu prietenie de „spirit“. In adevăr, tânărul, care mi-a îmbiat cartea, este un împătimit de slovă şi un ager mântuitor al spiritului.

E o carte scrisă cu talent de un om răvăşit de amărăciuni.

Că el se mărturiseşte un adept al întunericului pe care şi l-a ales „pedagog al vieții sale“ (pag. 13) şi un adversar al luminii „care trivializează totul sfâşietor“ care „prostituiază“ sufletul, care este „înspăimântător de superficială“ şi ale cărei „dulcegării mi-au răpit elanul şi încrederea în Dumnezeu“, este, aş putea spune, o chestiune de perspectivă, în care-i place să se situeze. Se pare, din notațiile sale foarte interesante pentru cercetătorul de suflet omenesc frământat, că îl supără unghiul de lumină al credinței. De aceea toată cartea sa este ca un aeroplan de bombardament care atacă în „picaj“ pe Dumnezeu, pe Isus, pe Maica Domnului, pe Sfinți şi, citindu-i spovedania, poți nota exact, fără teamă de greş, cum însuşi a notat fragmentul de scrisoare dela pagina 28: „Orice comentariu este inutil“!

Țin să remarc, în ciuda autorului, pe care îl prețuesc pentru „sportul“ său îndrăzneț în văzduhul cugetării, că, deşi apologist fățiş al „întunericului“, s'a simțit tare bine să dea o carte în haină de lumină impecabilă şi că, dedicația sa omagială către Conducătorul Societății Generale a Funcționarilor Publici binecuvântează *„lumina* tiparului acestei cărți“.

Nici chiar tiparul, cu slove negre ca întunericul, nu poate produce autorului bucurie decât la „lumină“! Măcar în felul acesta s'a răzbunat pe „stăpânitorul tainelor întunericului şi menagerul conştiinței noastre“ şi, pe faptul că „fiecare părticică din întunericul atât de stăpânitor este exclusivitatea drăcească“ (pag. 68-69).

Maica dela Mănăstirea Agafton, care a copilărit cu marele Eminescu, m'a făcut să înțeleg că pribeagul dela Ipoteşti a ajuns cum a ajuns, sub raportul credinței, din pricină că în peregrinările lui *n'a întâlnit adevărat om de credință.*

Citind cartea d-lui Bălănescu, în care am descoperit un filon de resurse admirabile, am o singură părere de rău: că n'a întâlnit în necazurile şi amărăciunile tinereții sale sbuciumate om de credință. Altfel ar fi arătat atunci acul busolei sale!

Să mă ierte că-i produc neplăcerea de a-i aduce aminte de unul din marii luceferi care strălucesc pe cerul creştin... E vorba de Sf. Ioan Hrisostomul care, depe amvonul lui, grăind celor ce complăceau cu „întunericul“ mai mult decât cu lumina, le-a spus odată pilda aceasta pe care o redau din amintire.

– Voi vă s'mțiți tare bine la întuneric... unde vă credeți la adăpost de orice privire a lui Dumnezeu. Inchipuiți-vă, rogu-vă, pe cutare dintre voi – şi denumi pe părintele unui copil – că vrea să plece la Ierusalim pentru câteva luni. El lasă, în grija bună a unui vecin, copilaşul lui. Ii dă şi toate cele de nevoie, rufărie şi bani. Şi pleacă. După trei luni se întoarce şi – prima grijă – aleargă la vecin să-şi vadă copilul. Aceasta îi aduce, clit, rufele albe, scutecele... Dar tatăl... nu scutecele copilului le aşteaptă... ci copilul însuşi.

Vecinul îi spune atunci că a murit copilul.

– De ce-mi tot pui dar înainte scutecele, zise tatăl necăjit. Vreau copilul. Copilul, nu scutecele, oricât de albe!

Ei, bine, zicea Sf. Ioan auditorilor săi, prinşi în mreaja cuvântului, voi purtându-vă paşii mereu prin întuneric – ați pierdut copilul cel scump, sufletul şi umblați acum cu scutecele lui.

Cartea d-lui Bălănescu, făcând apologia întunerecului (vai, Doamne, ce forfoteşte la întuneric!), ne-a prezentat scutecele albe, imaculate, ale unui „copil“ care s'a lăsat înghițit de „noaptea“ vremii în care a trăit.

I. G. OPRIŞAN

N. Cartojan: ISTORIA LITERATURII ROMÂNE VECHI, vol. I, Bucureşti 1940, Editura pentru Literatură şi Artă „Regele Carol II“, pag. 94. Prețul 140 Lei.

Slova românească, în drumul ei de afirmare, a întâmpinat numeroase şi variate obstacole. Dorul după lumină şi adevăr a fost o însuşire imanentă şi permanentă a sufletului românesc dela cele dintâi licăriri de viață ale neamului. Biserica, îndeplinindu-şi menirea ei de luminare a sufletelor, a stat în slujba acestei imperioase exigențe sufleteşti, înlesnind culturii româneşti să răsbată

vremile de vitregie şi să ajungă a-şi contura o fizionomie proprie, în ciuda detractorilor. Dovadă concludentă e lucrarea savantă a d-lui prof. N. Cartojan „Istoria literaturii române vechi“ (vol. I), a cărei valoare rezidă atât în elucidarea ştiinţifică a problemelor, cât şi în dragostea manifestă pentru trecut şi comorile lui spirituale.

Autorul tratează evoluţia literaturii române dela origini până la Matei Basarab şi Vasile Lupu. Pentru înţelegerea acestui period de timp e necesar a pomeni de atmosfera spirituală a Bizanţului, a cărei splendoare artistică şi culturală întrecea de mult Apusul. Bizanţul pe lângă aşezarea lui pitorească, „devenise farul celei mai strălucitoare civilizaţii, care a luminat evul mediu european între veacurile al V-lea şi al XI-lea“ (p. 8). In răstimpul acesta, literatura bizantină s'a manifestat pe trei tărâmuri: istoric, religios şi beletristic. Vestea despre măreţia Bizantului ajunsese până la curţile domnilor noştri, cari îşi trimiteau fiii să studieze în acest centru de cultură. Prin invazia turcească şi căderea Constantinopolului, aceste legături directe s'au rupt, iar literaturile sud-slave, la care ne adăpaserăm şi noi, nu mai puteau primi puterea de viaţă dela izvorul luminii bizantine. Siliţi să se expatrieze, pribegii slavi, în armonioasă lucrare cu cei cari se aşezaseră mai înainte aci, au promovat şi întreţinut slavismul, care, oricât de paradoxal s'ar părea, alături de ortodoxie, a format pentru noi „într'o vreme, în care credinţa religioasă era o puternică realitate sufletească, cimentul care a ţinut strâns sufleteşte ramurile neamului răzleţite şi încăpute sub stăpâniri diferite“ (p. 15).

In temeiul unei bibliografii extrem de bogate şi cu obiectivitatea ştiinţifică, proprie cercetărilor serioase, d-l prof. N. Cartojan pune în lumină nu numai contribuţia Bizanţului şi a literaturii sud-slave la înfiriparea literaturii româneşti, ci şi aportul bisericii strămoşeşti în promovarea vieţii noastre culturale.

Cartea are o înfăţişare simpatică, fiind împodobită, aproape pe fiecare pagină, cu ilustraţii de mănăstiri, letopiseţe, manuscrise, prefeţe, chenare etc.

Pentru o mai temeinică cunoaştere a împrejurărilor între cari s'a plămădit literatura română în acest răstimp (dela origini până la M. Basarab şi V. Lupu) cartea d-lui N. Cartojan e un îndreptar preţios.

I. BUNEA

Dinu Roco: DOI PRIETENI BUNI. Bucureşti (fără an), 83 pag. 40 Lei.

Autorul cu suflet cald de copil, scrie pentru copii. Merge dela suflet la suflet. Cu voe bună să producă voe bună.

Eroii sunt copii şi fetiţe bine crescute dintre cari mulţi *„nu ştiu scrie“*. Ici îl vezi pe Dan dictând scrisoare lui moş Nicolae, colea pe Marioara ducând păpuşa la doctor. Iar Marinel este amărit foc, pentrucă el n'are decât nota zece şi cât va mai trebui, Doamne, să înveţe până la nota „cea mai bună“: o sută.

Şi iacă aşa! Găsim învăţături ascunse printre rânduri, bune şi pentru copii, dar şi pentru oamenii mari. Cele 14 povestiri dulci le pot savura nu numai copiii, ci în ceasuri grele şi... oamenii mari. „Să le citim cu voe bună“.

N. B.

RĂBOJUL MARILOR ÎNTÂMPLĂRI

D. N. Horthy Regentul Ungariei

VIZITA INALTULUI REGENT NICOLAE HORTHY LA CLUJ. In ziua de 15 Sept. a. c. Clujul a fremătat de lume multă şi de entuziasm. Căci în această zi şi-a făcut intrarea în capitala Ardealului Excelenţa Sa Nicolae Horthy, Regentul Ungariei.

Oraşul a fost bogat pavoazat cu steaguri şi cu chipul Inaltului Regent.

Solemnitatea s'a desfăşurat în Piaţa Bocskay, unde au fost construite câteva tribune pentru oficialităţi şi public.

Inaltul Regent Nicolae Horthy

Ducele B. Mussolini

și Inalta Doamnă, înconjurați de marii demnitari, au primit în tribuna de onoare omagialul salut al reprezentanților diferitelor autorități eclesiastice și civile. La sfârșitul acestora a răspuns Inaltul Regent.

Solemnitatea s'a sfârșit cu defilarea armatei.

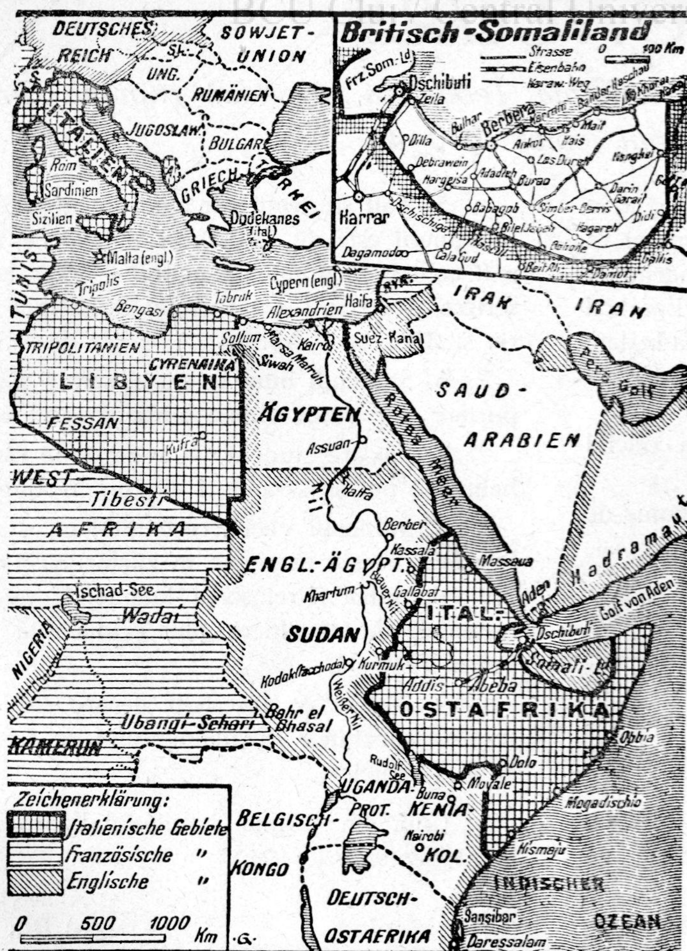
SCHIMBUL DE REGIM IN ROMÂNIA. Indată după arbitrajul dela Viena, în România s'au petrecut schimbări de-o importanță epocală. In fruntea guvernului a fost chemat generalul Ion Antonescu. Regele Carol II a abdicat în favorul Fiului său Mihai I, Marele Voevod de Alba Iulia, iar Primul ministru al Țării, d-l General Ion Antonescu, a devenit conducătorul Statului român. Noul guvern este alcătuit din personalitățile proeminente ale mișcării legionare, iar vicepreședinte al Consiliului de miniștrii este d-l Horia Sima.

M. S. Regele Mihai al României

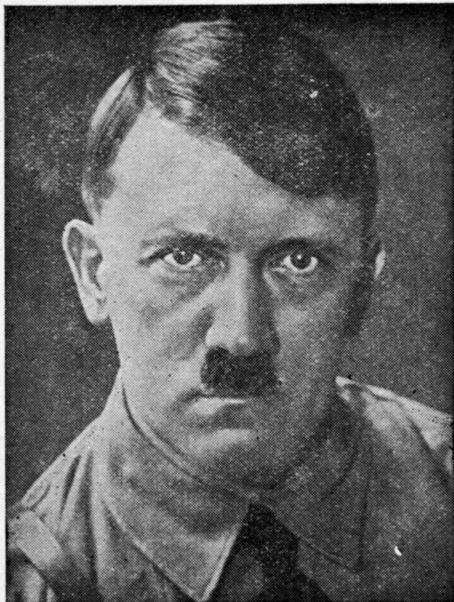
D-l General Ion Antonescu a început marea operă de purificare și consolidare a Statului legionar român înlăuntru - și de ridicare a prestigiului său în afară, prin atașarea la politica axei Berlin-Roma.

M. S. Regina Mamă Elena s'a întors în Țară, fiind primită cu o nemărginită iubire de toată obștea românească.

Teatrul răsboiului din Africa nord-estică

PACTUL TRIPARTIT. Senzația vieții politice internaționale a ultimelor zile este de bună seamă acordul tripartit semnat la Berlin de reprezentanții autorizați ai Germaniei, Italiei și Japoniei. După prevederile acestui acord cele trei imperii vor acționa în mod unitar pentru noua rânduire a lumii și pentru pacificarea ei. Pactul e îndreptat împotriva puterilor cari ar fi ispitite să intre în răsboiul actual alături de Anglia. Incheierea pactului nu schimbă întru

D. A. Hitler

nimic raporturile dintre Germania, Italia şi Japonia pe de-oparte – şi Rusia Sovietică pe de altă parte.

Drept răspuns Statele americane şi-au intensificat măsurile de inarmare. Se vorbeşte chiar de o apropiată intrare in răsboiu a Americii de nord, alături, fireşte, de Anglia.

REFORMĂ CONSTITUŢIONALĂ IN FRANŢA. Infrângerea suferită de Franţa pe câmpul de luptă, a fost – cum era de aşteptat – plină de consecinţe politice interne. A treia republică, născută din frământările cari au urmat dezastrului militar dela 1870, a sucombat exact in aceleaşi imprejurări. A fost marele noroc al acestei nobile naţiuni latine, că i-a rămas un reazim de zile grele din ceata făuritorilor victoriei dela 1918: Mareşalul Philippe Pétain.

Gloriosul ostaş al Franţei, ajuns la cârmă in imprejurările dramatice pe cari le cunoaştem, a denunţat bărbăteşte relele cari au dus la infrângerea ţării sale şi a purces la opera de reconstrucţie. Constituţia din 1875 a fost abrogată. Mareşalul Pétain, devenit şef al statului francez – păstrând totodată şi funcţia de prim-ministru – pune bazele celei de a patra republici, care va acorda mai multă consideraţie muncii, datoriilor cetăţeneşti şi familiei franceze. Sistemul democratic de guvernământ işi trăeşte in Franţa ultimele clipe. Ca de altminteri in toate ţările europene.

CONCURS

pentru primirea studenţilor la Academia Teologică ortodoxă română din Cluj, pe anul şcolar 1940–41.

1. In Ardealul alipit Ungariei rămânând o singură Academie Teologică ortodoxă română la Cluj, doritorii de a urma sf. teologie, sunt îndrumaţi a-şi înainta cererile timbrate Consiliului Eparhial ortodox român din Cluj, Hitler-tér 3, până la data de *15 Octomvrie a. c.*, alăturând in original următoarele documente:

a) Actul de naştere şi botez dela oficiul parohial;

b) Certificat de bacalaureat, sau diplomă de absolvent al unei şcoale normale;

c) Certificat medical.

2. Candidaţii cu bacalaureat, sau diplomă de invăţător pot fi primiţi numai in anul I. Candidaţilor cari au urmat cursuri universitare li se vor recunoaşte frecvenţa la cel mult 3 semestre, licenţiaţilor 4 semestre, urmând a face examenele reglementare.

3. Inscrierile se fac in zilele de 23–25 Oct. Deschiderea festivă a anului academic va avea loc în 25 Octomvrie.

4. La inscriere fiecare student va achita următoarele taxe: 150 lei pentru inscriere, 100 lei pentru anuar şi 100 lei pentru bibliotecă.

5. Toţi studenţii vor locui in internat. Costul intreţinerii este de 12.000 lei anual, ce urmează a fi achitat în 4 rate şi anume: 3000 lei la inscriere, 3000 la 1 Decemvrie, 3000 la 1 Februarie şi 3000 la 1 Aprilie.

6. Studenţii buni la carte, săraci şi cu bună purtare vor putea obţine burse şi semi burse.

7. Fiecare student va avea două rânduri de haine de pat şi 4 rânduri albituri in bună stare.

8. Studenţii vechi, restanţieri cu examenele, vor face aceste examene in zilele de 21–23 Oct. Nu vor putea fi reinscrişi înainte de a-şi achita restanţele de intreţinere, plus prima rată pe anul şcolar 1940–41.

9. Dela data inscrierii fiecare student este supus dispoziţiilor Regulamentului de funcţionare al Academiei.

Cluj, din şedinţa Consiliului Eparhial, ţinută la 25 Septemvrie 1940.

(ss) † **Nicolae**,
Episcop.

Secretar:
(ss) **Ion Goron**,
Consilier eparhial.

STUDENŢII ROMÂNI POT DA EXAMENELE RESTANTE LA UNIVERSITATEA DIN CLUJ ÎN LIMBA ROMÂNĂ.

Prorectorul Universităţii din Cluj, d-l prof. Gh. Kristof, publică următorul anunţ:

„Se aduce la cunoştinţa tuturor studenţilor români înscrişi în anul trecut la Universitate, că toate examenele restante le pot presta în limba română, fără nici o altă formalitate.

Materiile examenelor rămân aceleaşi din anul trecut.

Termenele examenelor încă nu sunt fixate. Aceste termene se vor anunţa ulterior.

In consecinţă fac apel şi rog studenţimea românească a Universităţii din Cluj, să se pregătească pentru examene din materiile anului trecut, deocamdată fiecare la domiciliul său, servindu-i de bază dispoziţiile regulamentului anului trecut.

Totodată se aduce la cunoştinţă că şi termenele pentru înscriere în Universitate le voi anunţa ulterior."

o-o

VIAȚA ILUSTRATĂ

APARE CU BINECUVÂNTAREA P. S. SALE EPISCOPULUI NICOLAE COLAN

ABONAMENTUL PE UN AN 200 LEI (7 PENGŐ). PE O JUMĂTATE AN 100 LEI (3·50 PENGO).

REDACȚIA: CLUJ, EPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

ADMINISTRAȚIA: CLUJ, LIBRĂRIA EPARHIALĂ, PIAȚA HITLER ADOLF 6

—o·o—

ÎN ACEST NUMĂR:

NUMEROASE ILUSTRAȚII

PENTRU COLABORATORI

Revista se pune sub tipar totdeauna la 15 ale lunei. Domnii colaboratori sunt rugaţi să-şi trimită manuscrisele până la această dată. Rugăm articole scurte, scrise citeţ, pe o singură pagină a hârtiei. Întrucât e posibil dorim ilustraţii (fotografii) la text. Ordinea articolelor e determinată de necesităţi tehnice, nu de alte consideraţii. – Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.